

BERGTROLLET

PERSONALTIDNING FÖR CVA-UHF

Nr 1 1964 • Årgång 15

OMSLAGSBILDEN

— Nu är det dags att rusta ut båten, säger Thure Holmqvist, Maskinverkstaden, CVA. Holmqvist byggde sin båt 1949 och gav den dotterns namn "Ulla". Samma år byggde Holmqvist villa i Ekbacken och på våren 1950 bodde han två månader i båten i väntan på inflyttning. Semestertur blir det med "Ulla" varje år, mestadels i Stockholms skärgård. En sommar bar det dock iväg till Öland, berättar Thure Holmqvist.

BERGTROLLET

Personaltidning för Centrala Flygverkstaden och
FF Underhållsavdelning Förrådsbyrån, Arboga

Ansvarig utgivare:

CCVA flygdir **A Högfeldt**

Redaktör:

John Eklöf

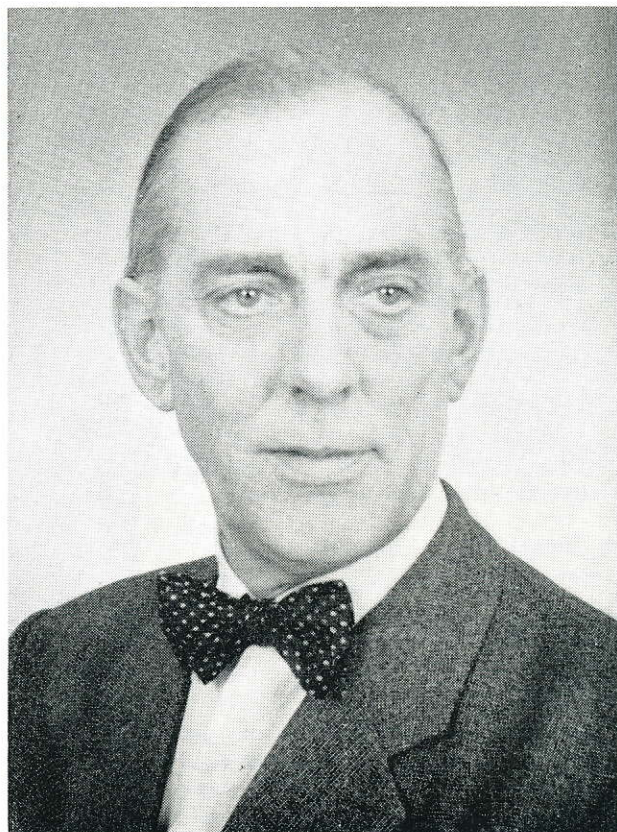
Redaktionskommitté:

Gunnel Rydeborg, Jan Fränlund, Carl-
Rickard Ekblad, Thure Hjorth och
Carl-Hugo Dahlström

Chefsskifte

FÖRRÄDSDIREKTÖR ERIK NYBERG

har varit verksam i flygvapnets tjänst sedan år 1926. Han började sin bana inom FV som verkstadsingenjör vid Centrala Flygverkstaden i Västerås, förflyttades till F 5 i Ljungbyhed som flottiljingenjör, beordrades därefter till Kungliga flygförvaltningen i Stockholm för att där påbörja arbetet med flygmaterieförrådets organisation. Till Arboga flyttade Nyberg den 1 juli 1946.

FLYGDIREKTÖR KARL HULTMAN

har varit chef för planeringssektionen vid UHF sedan 1955. Tidigare har han tjänstgjort vid FF i Stockholm 1940—46, vid försökscentralen i Malmslätt 1946—48, vid F 14 1948—53 och vid F 21 åren 1953—55. Han blev flygingenjör 1946 och flygdirektör 1953.

Hänt se'n sist

ur chefens dagbok

● Tunnel I

Instrumentsektionens maskinverkstad nedbantad och omdisponerad. Utrymmena för fjärrskriftutrustningen under iordningställande.

Elverkstaden moderniserad.

● Tunnel III

Golvet i norra delen skall läggas om. Troligen lägger vi "massa" i stället för plattgolvet, som ständigt går sönder.

● Tunnel IV

Miljökontrollerade rummet är färdigt och taget i bruk. Rb-verkstadens golv har belagts med tarkettmatta.

● Telehallen

Kontorsutrymmena i västra och sydöstra delen färdiga. I övriga delen av östra sidan har väggarna värmeisolerats.

● Ammunitionsverkstäder

Verkstaden för rb 24 är färdig. Planeringsarbetet för rb 27 och 28 pågår.

● Källförråd

Som förrådslokal för motorsektionen har ett plasttält, 16×32 m, tilldelats CVA. Experiment med förrådsförvaring av motorer och ebk pågår.

● Administrationsbyggnaden

Filmhållkorts- och kameraavdelningen är färdig.

Gamla kameraavdelningen är under omdisponering.

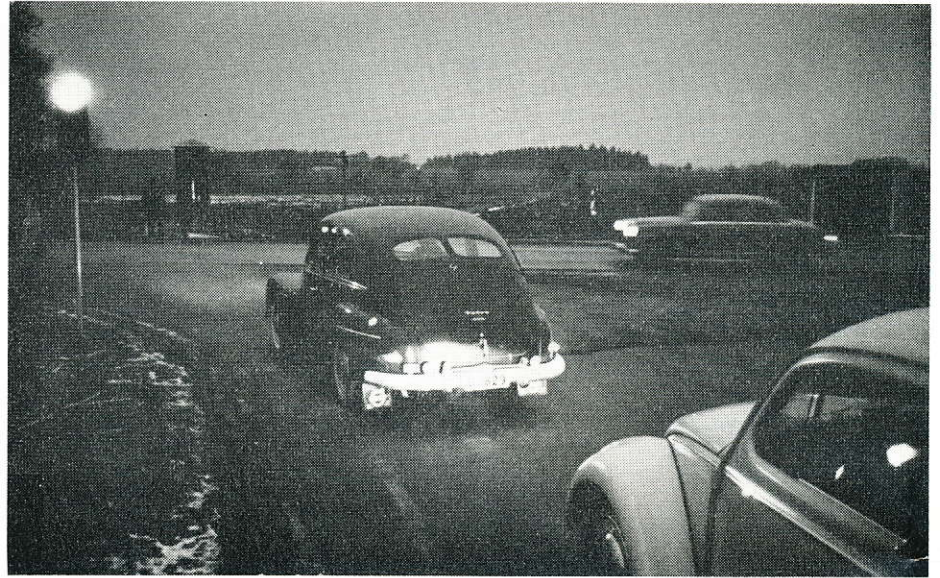
● Materiallaboratoriet

En större ugn för kolbestämningar i stål samt ett nytt binokulärmikroskop har anskaffats.

● Ljussignaler vid riksvägen

Den 29 januari i år dirigerades för första gången CVA:s motorfordonsförare vid arbetets slut ut på E3 medels ljussignaler. Utfallet blev över förväntan gott, om man bortser från några små justeringar vid utfarten för Kungsörsbilisterna. Sedan detta rättats till, talar allt för att trafiken i fortsättningen ska flyta friktionsfritt. Förutsättningen härför är givetvis att vi alla visar samma respekt för dessa signaler, som vi gör annorstädes i vårt land.

Kostnaden för anläggningen har till större delen bestridits av Vägförvaltningen, som också bestämt utförandet. Stopp för trafiken på E3 har av den lokala trafikmyndigheten bestämts få ske i minsta möjliga utsträckning.

Redan premiärkvällen visade sig trafikljusen vara ett steg framåt för säkrare trafik

● Redovisning

Arbetet med införande av Mekanförbundets kontoplan fortgår programenligt.

● Skyddskonferens

Den 25 okt 1963 var det CVA skyddskommittés tur att vara värdar vid den årliga skyddskonferensen för kommittéerna vid de tre cv och UHF. Deltagarna, ca 45 st, samlades kl. 0900 på mässen — vid en enkel kopp kaffe — där chefen för CVA hälsade välkomnen.

Programmet i korthet:

CCVA orienterade om CVA, beledsagat med ljusbilder.

Fdir Ekblad informerade om mätning av mikrovgstrålning, som av CVA utförts på uppdrag av FF.

Bing Trossne, FF/UH, berättade om aktuella skyddsproblem inom FV, bl.a. flytande syre, som nu i allt större utsträckning kommer till användning.

Redovisning av respektive arbetsplatsers skadefall där CVA tyvärr dominerade med största antalet yrkesskador.

Skyddsinspektör P G Kihl, PLM i Surte, inledde eftermiddagen med att tala över ämnet skyddspropaganda i olika former.

Ding Rydeberg gav, under en friskluftspaus med besök vid verkstadsbygget i Ektorp, en information om de arbeten som där skulle bedrivas, med tyngdpunkt på de skyddsåtgärder som arbetet kräver.

Med dr G Bergquist talade över ämnet allergiska åkommor och dess uppkomst. Belyste därvid de svårigheter som förknippades med att häva eller bota vissa slag av överkänslighet.

Skyddsinspektör Kihl fortsatte här efter att ytterligare utveckla de principer, som på olika platser prövats i syfte att skapa aktivitet och intresse för arbetarskyddet.

Sedan en del frågor besvarats, var tiden inne att avsluta dagens överläggningar.

Överingenjör L-H Larsson tackade slutligen för den uthållighet deltagarna visat inför ett fullspäckt program där mycket intressant och värdefullt givits åhörarna.

Dagens övningar avslutades med att FCPF avd. 52 och FCTF avd. 107 inbjöd deltagarna till en måltid på Stadskällaren.

● Turbilstrafik

För turbilstrafiken till Göteborg och Trollhättan anlitas numera SWB.

● Rb

Serietillverkningen av rb 04C är nu i det närmaste slut. Vi övergår då till att underhålla rb.

Under tiden 7—23 jan hölls en svensk kurs som ett led i det planerade underhållet av rb 24. Denna kurs följs av en träningsperiod i mars månad, som kommer att ledas av amerikansk personal.

Installation av en testbänk för rb 27/28 (Falcon) pågår.

● Gästboken

20 aug

Överstelöjtnant C F C Nyström och byråingenjör G Rising, FortF, gjorde ett kort besök och diskuterade byggnadsarbeten.

27 aug

Nyttillträdde byggnadsdir E. Byström i IV Milo med kn Stark och ing Orestål, Edstrand, Johansson och Holmgren var på rundresa för information och diskussion. Verkstaden förevisades i ord och bild och i verkligheten.

27 aug

Övering Skoglund och ing Österlind från Försvarets Fabriksstyrelse var här för information beträffande televerkstäder.

28 aug

I skolfrågor besöktes CVA av 1. rektor B Gustafsson, hrr Gustav Danielsson och Gustav Johansson samt ing Hans Lindqvist.

4 sept

FCAN kurskommitté sammanträdde vid CVA.

16 sept

CUHD övering J-O Arman gjorde en fransysk visit.

17 sept

Riksdagsmannen, talmannen m m Gust Sundelin, stadf ordf Jonas Carlsson och fdir Otto Dahlin ägnade i studieflytt CVA några timmar.

7 okt

Arboga stads drätselkammare har på sitt program att besöka stadens industrier. Denna gång var det CVA:s tur.

14 okt

Samtlig CVA-personal, som deltagit i FVÖ 1963 var samlad och fick redogöra inför sektions- och kontorschefer för sina erfarenheter. Övl B Kvarnmark, FF/VA, visade en film om bombfällningen i Ulricehamnstrakten.

16 okt

FCTF:s förbundsordförande, byråint G Gezelius hälsade på

18 okt

I sparfrämjande syfte besökte postmästare L Ljungstedt, Arboga, och sparconsulent K B Malm verkstaden.

25 okt

Skyddskommittéernas vid CVM, CVV och CVA årliga skyddskonferens.

4 nov

Dir H Thorelli och övl B Samson från AB Teleunderhåll fick information om CVA:s verksamhet m m.

Fr v byråchef Resare och övl Dahlberg, FD, budgetsekr Kourtzman, avdchef Simonsson, ing Rydeborg, flygdir Högfeldt och övering L.-H. Larsson

12 nov

I TUK-frågor hade vi besök av bdir T Carlestam och Alex Zeisig, kommandörkapten J af Petersen, kn T Hallberg från KMF samt CTUK övering N Åkerblom och byrådir O Beijner.

13 nov

För diskussion av civilmilitära personalfrågor gjorde flygöverdir B Westergård ett besök vid CVA.

14 nov

FCAN ordinarie sammanträde vid CVA.

20 nov

Det sedvanliga statsförslaget diskuteras med krigsrådet Kollind, bdir Enger, avddir Thorsén och ass Ahlgren.

22 nov

Avd chef N V Simonsson, byråchef A Resare, övl B Dahlberg och budgetsekr P Kourtzman från Försvarsdepartementet hedrade CVA med ett studiebesök.

5 dec

För diskussion av vissa motorfrågor med FCTF och FCPF besökte CUH avd chef P Jurander CVA.

9 dec

Övering Jarl F:son Holmgren med ing C-A Wernhoff, G Hultgren, R Gustafsson och V Gustafsson fick begärd information om FF underhållstjänst.

12 dec

Försvarsverkens yrkesnämnd (FYN) hade sitt sammanträde vid CVA.

16 jan

Sammanträde om kontrollfrågor med byråchef Flodin m fl från FF/VA.

27 jan

För diskussion om rb 68 besökte dir E Malmberg, dir H Thorelli, övl U Brämning från AB Teleunderhåll verkstaden.

Gemensamma försvarsproblem

På rekommendation av försvarsområdesbefälhavaren har CCVA kallat representanter för hemvärn, driftvärn och civilförsvar till en överläggning om gemensamma försvarsproblem. Sammankomsten ägde rum på CVA den 24 feb-

ruari och omfattade orientering och diskussion av gemensamma angelägenheter samt en kort presentation av CVA. CVA fotograf Rune Larsson presenterar deltagarna på bilden.

Från vänster kapten G. Tallqvist, landsfiskal S. Janzon, driftvärnsledare B. Blomqvist, flygdirektör K. Hultman, hemvärnschef A. Hedén, Medåker, 1. driftingenjör E. Östlund, hemvärnschef S. Hedlund, Arboga, kapten R. Öberg, AIA, CCVA A. Högfeldt och överingenjör L.-H. Larsson

VAD GER DEN

Världens största
Rationalisering

Företagsnämnden
 Produktionen bör ökas
 Företagsnämnden
 Tack till
 Alla bör kunna
 RESULTAT
 Ökning av
 fyndighet
 produktionen
 Kronor i belöning
 Estligt
 Fyrkantig
 högertrafik
 Företags
 Fördelar
 man får
 Bland andra förslag
 av en avdelnings resurser
 en eloge till
 intensifieras
 Arboga
 Tack till
 Företagsnämnden
 Fördelade nämndens tack till
 Toppen
 Ordföranden

VI GRATULERAR
Maximum belönad
PREMIE

Holger Hedberg i förslagstoppen

När den planerade intervjun skulle företagas med Holger Hedberg för att få svar på frågan hur man bär sig åt för att kläcka idéer som ger 1.300 kr i julklapp, visade det sig att Hedberg f.n. befinner sig i kronans kläder någonstans i Sverige. Vi får därför inskränka oss till endast en beskrivande del.

Hedberg som är anställd på avd 274 kom till CVA den 8 jan. 1962 från AGA i Gävle. Hans dagliga gärning består i översyns- och reparationsarbeten av radarstationerna PS 42 och 43. Vid tidigare felsökning av SM-enheten fick utbytesmetoden användas vid misstänkt fel på pulstransformatorn. Detta förfarande var mycket komplicerat och tidsödande. Hedberg tillverkade därför ett provdon, där en felfri transformator kan inkopplas och den i SM-enheten ingåen-

de misstänkta felaktiga transformatorn förbikopplas. Eventuellt fel kan då omedelbart lokaliseras. Hela felsökningsförfarandet, som tidigare tog timmar, går nu på några minuter. Anslutningen av provdonet sker på ett enkelt sätt med sex stycken kablar och endast en lödning behöver lossas i SM-enheten. Förutom felsökningen kan nu även separata reparerade pulstransformatorer provas vilket tidigare ej skett p.g.a. det tidsödande provningsförfarandet.

Utförandet av provdonet är mycket enkelt vilket visar att det inte alltid måste vara stora komplicerade förslag för att ge stora pengar.

Bergtrollet ber att få ställa sig i hyllningskön och gratulerar till den största belöning som utbetalats under CVA:s tid.

Förslagsverksamheten vid CVA har under det gångna året bedrivits under delvis andra former än tidigare. Dels har kommittén utökats med tre man, en från vardera FCPF och FCTF samt en opartisk sekreterare, dels har av Försvarets centrala företagsnämnd framtagna bedömningstabeller använts på prov, och skall för närvarande gälla till budgetårsskiftet 1963/64. Dessutom har enhetliga anslagstavor anskaffats och uppsatts på fem olika platser inom företaget, samt för stimulerande av förslagsverksamheten har en affischkampanj genomförts.

Förslagsfacit för år 1963 (1962 års siffror inom parentes)

Inlämnade förslag	21 st (30)
Belönade förslag	14 st (14)
Belöningsbelopp	2.775:— (1.715:—)

Kommittén har haft följande sammansättning:

Ordf. Edvard Bäck, FCPF repr Gunnar Gustavsson och Eric Sjöberg, FCTF repr Lennart Fransson och Sture Stridsberg, sekr Ingemar Carlson.

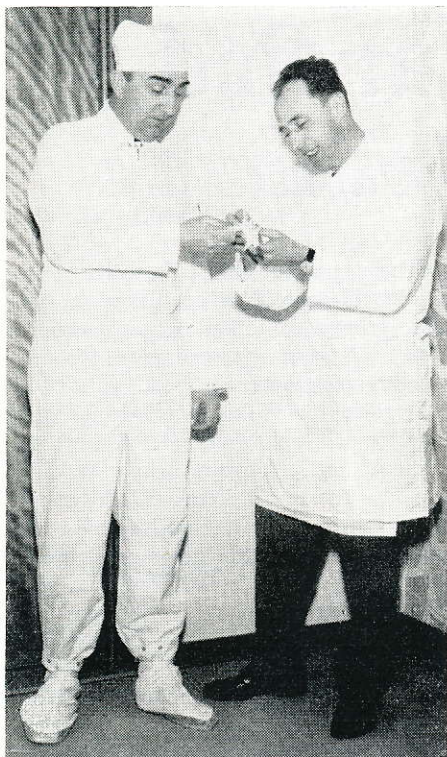
Årets toppbelöning 1.300:— kr, som för övrigt är den största som utdelats under CVA:s tid, har 2795 Hedberg avd 274 erhållit för det provdon till pulstransformatorer han framtagit.

Bland övriga förslag kan nämnas 2280 Jansson avd 274 som är föreslagen en belöning av 350:— kr. Han har på en universell lödkolv utbytt lödspetsen mot en spets med ett genomborrat hål som är anslutet till tryckluftsystemet över en fotventil. Användningsområdet är i samband med byte av komponenter på s k tryckta kort. Vad som vinnes är att det smälta tennet kan bortblåsas i samband med uppvärmningen och lödstället blir rent, även en nedkylning erhålles av det för värmen känsliga foliet. Belöningen är godkänd av FF.

1847 Karlsson avd 202 är föreslagen en belöning på 260:— kr. Hans förslag är att gummiringarna, som användes som tätning i samband med anodisering av kompressorskovlarna till motor RM6, doppas i glycerin före användandet, därmed erhålles bättre tätande egenskaper samt längre livslängd på ringarna. Även denna belöning är godkänd av FF.

I övrigt kan nämnas 2054 Årberg avd 120, som fått två förslag belönade med 160:— kr resp 80 kr. I båda fallen har det gällt verktyg som förenklat plåtarbetet i samband med ebk-översynerna.

Belöningarna för övriga under året inlämnade och behandlade förslag har hållit sig mellan 25:— och 200:— kr. Som framgår av redogörelsen kan förslagsverksamheten vara ekonomiskt lönande och det är kommitténs förhoppning att många ljusa idéer skall kläckas bland CVA:s anställda. Sekr

De kläder, som CCVA Högfeldt och öi L.-H. Larsson här iklätt sig, är de arbetskläder, som skall bäras i miljökontrollerade rum klass IV resp klass III

I mina tidigare artiklar om de ökade krav på frånvaron av smuts och partiklar som modern materiel av olika slag kräver, har jag använt mig av begreppet "rena rum" som ett medel i denna kamp. Jag vill nu först försöka avliva uttrycket "rena rum" och i stället införa benämningen miljökontrollerade rum. I rent bokstavlig betydelse finns det inga "rena rum", överallt förekommer det mer eller mindre med föroreningar. Vidare för lätt uttrycket "rena rum" tanken in på att alla andra lokaler är "smutsiga" vilket också är felaktigt.

Vid CVA är alla lokaler miljökontrollerade. Den enklaste formen av miljökontroll är att man har någon form av ytbehandling på väggar, golv och

Vi måste nå ökad renlighet

Av Arne Rydeborg

tak, vidare att uppvärmning sker så att man får en behaglig temperatur att arbeta i, och slutligen att lokalerna är föremål för ventilation och städning. Vid arbete med materiel, som ställer ökade krav på frånvaron av smuts och partiklar och även på viss bestämd temperatur och luftfuktighet, kan man nå detta genom en skärpning av miljökraven. Detta ernås genom att ställa större fordringar på lokalernas utformning och ytbehandling. Vidare får man filtera luften i önskad grad och införa automatisk reglering av temperatur och fuktighet samt öka städfrekvensen. Till sist har vi så det inte minst viktiga ledet i strävan att åstadkomma en bättre miljö och det är den enskilda människans uppträdande i sammanhanget, vilken måste regleras med hänsyn till den effekt man vill ernå. Med de nu nämnda medlen kan man som synes åstadkomma en serie av lokaler med mer eller mindre hård miljökontroll, och inom flyg vapnet finns detta reglerat på en teknisk order som f n omfattar åtta olika klasser.

Som bekant har elsektionen sedan drygt ett år tillbaka haft verksamhet i en lokal klass III och robotsektionen har i dagarna fått igång driften i dels en verkstadsavdelning klass III och dels en avdelning klass IV. Personalen som arbetar i dessa lokaler klass III och IV har genom resp sektioner fått var sin liten broschyr som klargör vad för medverkan som krävs av varje person. Genom att göra några utdrag ur dessa skrifter vill jag ge litet ökad spridning åt de regler som gäller:

Av bl a renlighetsskäl är de nämnda lokalerna stängda för obehöriga. Den personal som har klädsåk i personalbyggnaden eller är hänvisade till personalbarack hänger sina ytterkläder och lämnar sina personliga tillhörigheter (portfölj, bag eller liknande) i klädsåk-

pet resp baracken. Övrig personal lämnar sina ytterkläder och privata tillhörigheter på anvisade platser.

Vid inträde till resp arbetsplatser skall fotbeklädningen rengöras på anvisat sätt med hjälp av befintliga skoborstningsmaskiner alt anvisade "torkmattor". Vidare skall föreskrivna skyddsrockar påtagas. För inträde i rumsmiljö klass IV finns ett särskilt omklädnadsrum där ombyte sker till föreskrivet skyddsställ, fot- och huvudbeklädning. De föreskrivna skyddsbeklädnaderna ställer CVA till personalens förfogande, och företaget ombesörjer erforderlig tvättning. Det är förbjudet att besöka arbetslokaler med lägre klass på rumsmiljön utan att ombyte av kläder först sker.

I de nämnda rumsmiljöerna är det förbjudet att röka samt att förtära drycker och föda (snask) av olika slag. Vid behov måste detta ske på anvisade platser. Vidare får det på dessa arbetsplatser inte finnas annan materiel, verktyg och papper än som oundgängligen erfordras för arbetets rationella bedrivande. Det sagda gäller även — kanske till ledsnad för somliga — de bilder av mer eller mindre lätt klädda flickor, som ofta "pryder" arbetslokaler.

De här aktuella miljöklasserna kräver en utökning av städning. Det är därför angeläget att alla hjälper till att hålla så rent och snyggt som möjligt för att underlätta städpersonalens arbete. Jag hoppas härmed ha kunnat ge en liten uppfattning om vad som krävs av var och en, och jag tror ej att det inkräktar på den personliga bekvämligheten och trivseln, ty det är ju i sig självt trivsamt att ha rent och snyggt omkring sig. Vidare tycker jag att den högre kvalitet vi på detta sätt kan nå är en källa till tillfredsställelse som väl väger upp de regler vi måste underkasta oss.

Tid att planera för Er semester

I alla reseärenden välkommen till

TGOJ Resetjänst Skandinaviska Banken, Arboga, telefon 0589/132 50

Välkommen in och hämta sommarprogrammen för 1964, vilka har utkommit. I programmen finner Ni massor med bra tips och populära semester mål såväl i in- som utlandet.

Resetjänsten ordnar Edra tåg-, flyg-, båt- och bussbiljetter, bokar in färjepplatser för bilen och förmedlar hotell.

Erik Nyberg varmt hyllad

Avgick efter 37 års tjänst i flygvapnet

Personalens avskedsgåva — en oljemålning — "avtäckes" av Nyberg med Hultmans hjälp

Förrådsdirektör Erik Nyberg avgick med pension den 31 okt 1963 och blev då föremål för omfattande hyllningar av UHF personal. På det s. k. torget i berget samlades all personal där flygdirektör K. Hultman yttrade följande:

För cirka 17 år sedan startade en ny organisation i detta berg — en organisation som fick namnet CFA och som skulle svara för FV reservdelsförsörjning. Denna uppgift hade tidigare åvillat CVM och CVV, men i och med att FV kraftigt utvidgats hade man funnit lämpligt att överföra uppgiften på en särskild organisation. Förslag härom framställdes av nämnda verkstäder.

Du har redan från början varit chef för CFA eller UHF som namnet blev sedermera. Du har byggt upp organisationen, kompletterat och utvidgat den allt eftersom underhållsverksamheten ökat vid FV. Ingen kunde för 17 år sedan förutse att verksamheten här skulle öka så ofantligt som den gjort. Som exempel kan jag nämna att årsomsättningen under 40-talet var ca 10 milj kr medan omsättningen sista budgetåret var över 60 milj. kr.

Det är väl klart att denna stora utveckling har medfört många svårigheter och påfrestningar för alla anställda.

Trots detta är det påfallande hur fritt UHF är från inre slitningar och stridigheter. Samarbetet mellan olika instanser och individer går utmärkt. Orsaken härtil är främst Ditt sätt att styra verksamheten med fast men varsam hand. En bidragande orsak är också en väl genomtänkt organisation som i allt väsentligt är Ditt verk.

När Du nu lämnar tjänsten vill vi alla tacka Dig för de år Du varit vår chef och för den omsorg och rättrådighet Du alltid visat i Din tjänsteutövning. Vi hoppas innerligt att hälsa och krafter skall stå Dig bi så att Du helt kan njuta av den tid som nu ligger framför Dig.

Bing. B. Åhlin representerade personalorganisationerna och framförde deras tack för det alltid goda förhållande som rått under Nybergs chefskap. Talaren önskade Nyberg god hälsa och många lyckliga år för framtiden och överlämnade blommor.

Nyberg tackade för de hjärtliga hyllningarna och yttrade bl. a. att det var med vemod han nu lämnade sin tjänst efter drygt 17 år i Arboga.

Senare på kvällen hade Nyberg inbjudits till en subskriberad supé på Hotell Arboga i vilken deltog personal från UHF samt representanter för personalorganisationerna.

Flygdirektör Hultman talade för personalen och beklagade att så kort tid förelegat att arrangera denna avskedsfest. Vi måste ju även ta hänsyn till att Du fränsagt Dig uppvaktning vid avgången men vi har tagit oss friheten att vid detta tillfälle överlämna en gåva från samtlig personal. Vi hoppas den ska bli till glädje både för Dig och Din fru. Talaren tackade för den tid vi haft förmånen ha Nyberg som chef och önskade honom många goda år för framtiden. Paketet visade sig innehålla en tavla med Arboga-motiv signerad E. Höglund.

För personalorganisationerna talade Bing. Birger Ahlin, som tackade för de gångna åren och framhöll att om också meningarna många gånger hade varit delade vid organisationernas överläggningar med förrådsdirektören, hade man alltid ernått resultat och skiljts i bästa samförstånd. Talaren överlämnade två silverkandelabrar, som voro försedda med resp. organisationers emblem och önskade lycka och välgång för framtiden.

Vid det efterföljande kaffet berättade gamla UHF-are, bl. a. Bing. Östlund och Söneby, historier och upplevelser från förrådets barnaår, som i många drag helt skiljer sig från dagens tillvaro.

F d ordföranden i UHF-verkstadsklubb Herman Andersson utgick i sitt tal från den första gången han sammanträffade med Nyberg för en överläggning och hur han inför det mötet kände en viss nervositet, som han dock kom underfund med var helt oberättigad. Andersson hade sedan vid många tillfällen haft överläggningar med Nyberg och alltid mött förtroendefulla synpunkter från chefens sida. Andersson önskade att Nyberg i många år skulle få njuta sitt otium och få ha hälsans gåva. Samtidigt överlämnade Andersson ett "Betyg" till Nyberg som han hoppades Nyberg skulle sätta värde på, ty i huvudsaklig sysselsättning hade angivits Argumentator och den sysselsättningen ansåg talaren Nyberg hade fullgjort med den äran. Det från flera personalträffar välkända Ebeneser-kapellet, bestående av Bror Möller,

Emil Norrström, Herman Fäldt och "Snickarn" Gösta Pettersson uppvaktade med att spela ett antal kända melodier och som avslutning till den nyblivne pensionärens stora förnöjelse "Jag är en liten gåsapåg från Skåne". C.-H. Dahlström bidrog med ett urval bitar från gångna "träffar".

Den nyblivne pensionären tackade i varma ordalag, dels de närvarande och dels alla dem som medverkat till att göra hans avsked så oförglömligt. De vackra gåvorna och de hjärtliga talen skulle alltid stå som ett minne i framtida dagar.

K.H.

□

UHF:s FÖRETAGSNÄMND'S TACK

Den 30 okt. 1963 höll UHF företagsnämnd det sista sammanträdet under ordförandeskap av förrådsdirektör Nyberg.

Förrådsdirektör Nyberg avslutade sammanträdet med att tacka nämndledamöterna för de år som gått och tillönskade företagsnämnden ett fortsatt framgångsrikt arbete till båtnad för UHF.

Vice ordf. Birger Åhlin talade å nämndens vägnar och tackade förrådsdirektör Nyberg för den positiva anda som alltid förefunnits vid lösande av de problem nämnden haft att ta ställning till. Förtjänsten härav får helt tillskrivas förrådsdirektören. Talaren uttryckte den förhoppningen att företagsnämnden även i fortsättningen får arbeta under samma goda förhållanden.

B.Å.

UHF förr och nu

F. förrådsdir. Erik Nyberg berättar om CFA tillblivelse och utveckling • Flygdir. Karl Hultman ger sin syn på UHF i dag och i framtiden.

Vinterns första verkligt vintriga februarilördag bjöd på ymnigt snöfall. När jag på eftermiddagen klev innanför grinden till villatomten Gamla Brattbergsvägen 26, mötte jag f. förrådsdirektör Erik Nyberg med snöskovelv i handen. Raskt ordnades snöfri väg och en stund senare satt jag framför Nyberg med penna och papper i handen, fixerad av de stålgrå ögonens fasta blick. Det hade jag gjort förr, men skillnaden mellan nu och förr var väsentlig. Även om man då alltid hade känslan av att man var hos "far", så gav dock arbetets miljö sin prägel åt samvaron. Nu mötte jag en absolut avspänd och hyperpig Nyberg. Detta hems rogivande och vänliga atmosfär inverkade helt säkert välgörande, men det måste också finnas andra orsaker till Nybergs "omvandling".

— Jag tar långa morgonpromenader och när kvällen kommer finns inga besvärliga problem, som stör min nattsömn. Stressen har släppt, säger Nyberg med tillfredsställelse i rösten. Bergtrollets ärende kommer fram. Vi vill få en del glimtar från flygdir. Nybergs mer än 36-åriga verksamhet inom flygvapnet, speciellt inom förrådsverksamheten. Och Nyberg berättar.

Upprinnelsen till den nuvarande förrådsorganisationen inom FV var en skrivelse år 1940 från styresmännen för CVM och CVV till flygförvaltningen, vari begärdes att en särskild förrådsorganisation skulle inrättas. Motiveringen var att verkstäderna under det pågående kriget snabbt byggdes ut och krävde en alltmer omfattande reservdelsförsörjning. Beslut om inrättande av en förrådsorganisation fattades i våriksdagen 1942. Det bestämdes då, att upporganisationen skulle påbörjas 1 juli. Centrala flygmaterieförrådets ärenden skulle handläggas under den dåvarande verkstadsbyrån, där en särskild förrådssektion skulle inrättas.

— Jag kom med i arbetet på upporganisationen och hade vid min sida Eskil Östlund, som ritade förrådet, Kurt Hjer-tén och Eric Olsson. Vidare deltog som expert i utredningen överingenjör O. Kärnekull. Efter i det närmaste två år kom jag att stå i ledningen för förrådsverksamheten. Jag krävde då att denna skulle organiseras på papperet, innan vidare åtgärder vidtogs. Flygdir. Sjögren deltog i en utredning, vari organisationen fixerades. Man beslöt också att förrådet skulle förläggas i anslut-

Många gånger har förrådsdirektör Nyberg stått med sin personal samlad för att tacka avgående pensionärer. Här är situationen en annan. Här står Nyberg inför personalen för att taga emot tack och hyllning för mångårigt, uppskattat chefskap. Det framföres av den nye byråchefen, flygdir. Karl Hultman

Kurt Hjertén, kameral chef, deltog i upporganisationen av UHF

ning till en central verkstad. CVA var då ett faktum och det ansågs lämpligt att förrådet byggdes upp i Arboga. Bestämmelser för det centrala flygmaterieförrådet i Arboga fastställdes och CFA kunde träda i verksamhet.

Materiel fördes nu över från CVM och CVV till CFA. De båda verkstäderna hade tidigare varit verksamma som förråd för även respektive förband, som ju då inte var så många. De hade agerat som centralförråd, men ägde ej materielen. Nu skulle förrådet ägas av en organisation.

Redan på denna tid gjordes en undersökning om det skulle vara möjligt att införa hålkortsredovisning av materielen för att man vid varje tillfälle skulle veta vad som fanns på varje fördelningsställe. Tekniken var emellertid ej tillräckligt utvecklad och planerna på hålkortsrutiner skrinlades. De togs så småningom upp igen, vilket ledde till att hålkortsredovisning infördes år 1954.

CFA köpte och fördelade reservdelsmateriel och fördelningsställena blev filialförråd. Materielen sköttes av förbanden men ägdes av CFA. Redovisningen gick i sitt tidigaste skede till så, att förbrukarna redogjorde för materielåtgången under en bestämd period. Man skrev åt CFA ut en räkning på gjorda materieluttag under perioden — styckredovisning förekom ej i detta sammanhang — och levererade in medel till CFA:s förrådstitel. Med dessa medel kunde CFA sedan återanskaffa materiel.

Nyanskaffning av reservdelsmateriel handlades från början i stor utsträckning av sakbyråerna. Utvecklingen på det elektriska området omkring 1950 ledde till ett beslut, att all reservdelsanskaffning — även första anskaffning — skulle verkställas av CFA med bemyndigande att anskaffa dessa på nyanskaffningsanslaget. Medel härför skulle för CFA upptagas i materialplanen. Fullständigt var denna nyordning ej införd förrän 1956.

Emellertid kvarstod behovet av att

Karl Hultman berättar om UHF:s arbetsuppgifter

Det föll sig naturligt för Bergtrollet att efter förrädsdirektör Nybergs tillbakablick söka upp flygdirektör Hultman för att få hans syn på UHF i dag och i hans syn på UHF i dag och i framtiden. Hultman har besök av en av sina medarbetare, när jag bjuds stiga in. Jag får några minuter på mig, som jag utnyttjar dels till att lyssna till det pågående samtalet (varför skulle man inte göra det?) och dels till att beundra den fina uppsättningen av modellplan. Beträf-

man utan att fråga skulle ha tillgång till uppgifter om lagerhållningen på de olika fördelningsställena — filialförråden — för att bättre kunna följa upp lagerhållningen och samtidigt få en mera rationell förrådshållning. När man gick över från hålkort till elektronisk databehandling lyckades man lösa detta problem. Man hade nu alla uppgifter koncentrerade till ett ställe. Specialundersökningar, som tidigare — på grund av att förrädsverksamheten växt ut — varit omöjliga att genomföra, kunde nu verkställas mycket snabbt. Man hade fått ett medel att göra säkrare bedömningar i arbetet med reservdelsförsörjningen.

Inköpschef Eric Olsson tillhör de gamla kämparna och var också han med om att starta upp CFA

Man var nu i det läget, att man hade maskiner, som kunde lämna uppgifter, men man hade inte i önskvärd utsträckning folk, som kunde göra erforderliga bedömningar. Tyvärr har det inte lyckats att få personalbehovet täckt och ej heller lokalbehovet i den utsträckning, som skulle vara önskvärd. Utvecklingen har gått och går mot allt mer

fande samtalet fick jag en stark känsla av att här var det öppet spel mellan chef och underställd med fullt och ömsesidigt förtroende som bakgrund. Hultman blev ledig och talade om modellplanen. Han berättade om äventyrliga B 18 och pålitliga J 29, berättelser som rörde berättarens starka anknytning till flyg- och flygarliv. En anknytning som i förening med känd framåtanda kommer att vara till god hjälp i det ansvarsfulla värvet som chef för UHF.

Jag gav frågor och fick svar. Hultman började med att orientera om UHF:s arbetsuppgift.

— I korthet kan den sägas bestå i att förse flygvapnet med reservdelar till flygmateriel.

Omfattningen av denna verksamhet är mycket stor; senaste budgetåret förbrukades inom flygvapnet reservdelar för mer än 60 miljoner kronor. Antalet olika reservdelar är ca 1/4 miljon st. Vad sortimentet beträffar torde därför UHF vara landets största förrädsorganisation. Alla funktioner som erfordras för att fylla arbetsuppgiften är samlade i UHF, såsom reservdelsurval, inköp, mottagningskontroll och hantering av all materiel, ekonomi och redovisning.

Urvalet av erforderliga reservdelar sker vid planeringssektionen. Där finns personal med långvarig praktisk erfarenhet från underhåll av flygmateriel. Denna praktiska erfarenhet från underhållsarbetet kombineras med tidigare erfarenheter från reservdelsplanering. Arbetet är ur teknisk synpunkt synnerligen intressant. Personalen kommer i beröring med all ny materiel i hela flygvapnet, liksom hur underhållet planeras ske på alla områden vid centrala verkstäder, flottiljverkstäder, kompanier, flygbaser och övriga anläggningar. Parallellt med detta planeringsarbete för ny materiel sker återanskaffning av re-

komplexerad materiel och kravet på ökad tillgång på personal och lokaler gör sig skarpt gällande inför strävandena att på ett tillfredsställande sätt sköta reservdelsförsörjningen.

Fru Nyberg kom med kaffe och samtalet gled över på andra ting. Naturvannen Nyberg berättade om sina utflykter i Säterboskogarna, om mötet med råbocken på bara några stegs avstånd, om rävungarna som på Björnön härjade och lekte under rävmammans uppsikt.

Skymningen kom och Bergtrollet gick. Snön lyste vit i Brattbergsbacken. Nybergsträffen stämde till vörndnad för människa och natur.

Alfred Aue, chef för reservdelsplaneringen inom flygplandetaljen samråder med Lennart Löth

servdelar för äldre i tjänst varande flygmateriel och värdefull erfarenhet från återanskaffningen återmatas sedan till kommande nyanskaffningar.

Ett mycket viktigt led i reservdelsarbetet är att klassificera reservdelarna, så att de kan beställas på ett enkelt och entydigt sätt. Detta sker vid förrådsgrupperingsdetaljen, som bl a svarar för att UHF materiellista — vår beställningskatalog — hålls aktuell och fördelas till beställare av reservdelar.

När urvalet och beteckningsfrågan är klara, är nästa led i arbetet att inköpa reservdelarna och detta sker vid inköpssektionen. Få inköpare torde arbeta med så oerhört omfattande teknisk materiel som våra. Vårt leverantörsregister omfattar ca 1.900 leverantörer, varav ca 400 utländska.

John Eriksson, avd 412, klarar ut ett avsändningsmål

När leveranserna sedan kommer, tas godset emot i mottagningen vid förrådssektionen, där materielen packas upp, kontrolleras och inlägges i fack för kommande distribution med turbiner till våra filialförråd vid centrala verkstäder, flottiljer och de civila företag, där underhållsverksamhet sker för flygvapnets räkning.

Med den omfattning som verksamheten har är det naturligt att största uppmärksamhet ägnas åt ekonomiska problem. Effektiv hushållning med disponibla resurser är nödvändig. Kostnadsredovisningen sker vid kontorssektionens bokföringsdetalj. Vid sektionen finns även kassa, skrivcentral, personaldetalj, expeditioner m m.

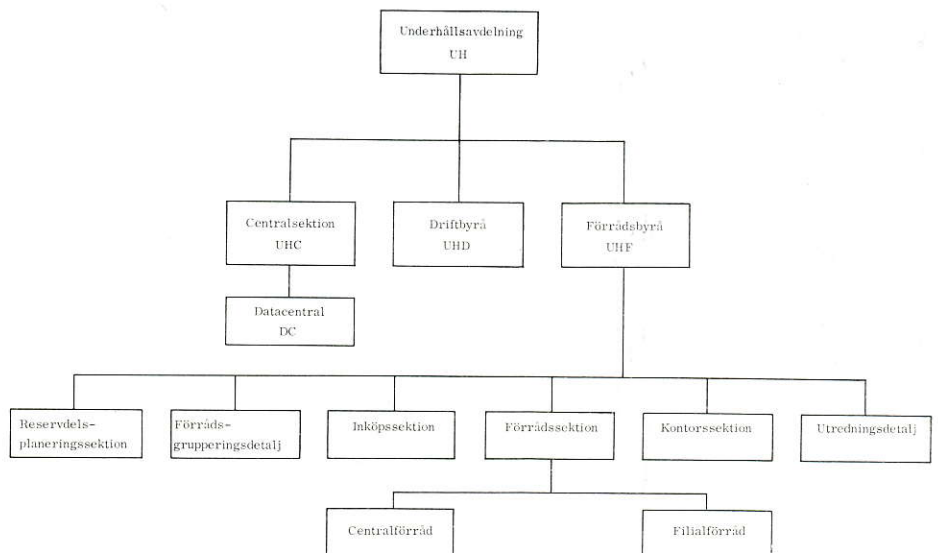
Slutligen finns vid UHF en utredningsdetalj, som huvudsakligen arbetar med ADB-frågor i samråd med övriga sektioner. Inom UHF har man tagit datamaskiner till hjälp i arbetet i mycket stor utsträckning, som väl framgått av tidigare reportage i Bergtrollet. För att inte trötta våra läsare med invecklade problem kan väl i korthet sägas, att maskinerna vid DC hjälper oss att hålla reda på alla reservdelar i hela flygvapnet, på beställnings- och leveranslägen samt förbrukningsstatistik. De hjälper oss också att automatiskt räkna ut hur mycket som skall levereras ut till olika filialförråd och i vissa fall även omdisponeras mellan filialförråden.

Finansieringen av verksamheten sker på så sätt, att förbrukarna får betala de reservdelar som åtgår. Inkomsterna användes sedan för återanskaffning. Ett visst kapitaltillskott erhålles för investeringar i reservdelar till ny flygmateriel, men en viss del av detta tillskott måste sedan återbetalas — ett slags lån. Denna finansieringsform medför automatiskt en hård press på planeringsarbetet — det är nödvändigt att endast skaffa sådana reservdelar som kommer att försälgas i framtiden, annars går inte rörelsen ihop. Samtidigt får inte reservdelsbrister förekomma i sådan omfattning att flygvapnets beredskap äventyras eller att underhållsverksamheten försvåras. Detta är självfallet en mycket svår balansgång.

Birger Ahlin, chef för kontrollen, pratar kontroll med Sune Staffansson

Dagens bekymmer är främst personalbrist. Flygvapnets materiel har ökat ofantligt i komplicitet, och UHF har inte fått personal, som motsvarar denna ökning i kompliciteten. Det är vår förhoppning att ett personaltillskott kan erhållas inom den närmaste framtiden, så att vi kan lämna bättre service till våra kunder. Sysselsättningen i framtiden förefaller icke inge några bekymmer. Även om underhållsarbetet för flygvapnets räkning kanske kommer att undergå en del organisatoriska förändringar, så kommer det alltid att föreligga ett behov av reservdelar, var än underhållet sker. Reservdelsförbrukningen i kronor räknat har visat en stadig ökning år från år, och denna ökning fortsätter säkerligen ännu i många år.

Organisationsplan över FF underhållsavdelning

På hal is . . .

I alla tider har hon intagit en fast och orubblig ståndpunkt vad gäller idrotter, där stora starka män jagar efter en liten boll eller liknande föremål. Hon har skakat på huvudet och sagt att här är det tydliga beviset på att karlar aldrig blir riktigt vuxna. De sitter framför TV:n som klistrade, timme ut och timme in och tittar på hur deras kolleger slåss med varandra eller med utlänningar — och slåss om en liten boll! Om man jagade ett odjur, som kunde bita

ifrån sig lite själv, då kunde det ju vara någonting att heja på, men en ynkelig liten läderkula eller gummipuck! De ger varandra tjuvnyp och sparkar varandra halvt fördärvade och ibland ligger alla spelare i en enda stor hög på banan och allra underst ligger bollen eller pucken eller vad det nu kan vara. På läktarna skriker åskådarna sig hesa, kastar saker omkring sig och ropar "ut med domar'n". — — —

Nej, den sortens idrott har legat långt utanför hennes horisont.

Så gick de Olympiska spelen i Innsbruck av stapeln, eller rättare sagt: *de drabbade oss!* De gamla grekerna skulle bara ha anat vad de ställde till med genom att börja anordna sina tävlingar

i Olympia till Zeus ära!

Det började lite försiktigt med konst-åkning, men varje kväll gick alltmer i TV:ns tecken. När det började bli dags för final bara satt hon.

Hon såg människor, som med dödsförakt susade ner för backarna eller slängde sig ut i rymden den blå. Hon såg Johnny, Sixten och Assar, shahen av Persien och Farah Diba; hon hörde Hyland och Bedrup och den olympiska elden brann både nätter och da'r. Som förvärsarbetande hustru måste hon dock för skams skull göra lite nytta i hemmet också, och det gjorde hon när det blev ishockey. Hon frågade då och då hur ställningen var (för hon ville inte vara alldeles novis på arbetsplatsen dagen därpå), men längre än så sträckte sig inte nyfikenheten.

En dag var det speciellt bråttom hem, sade mannen, ty det var hockeymatch mellan Sverige och Ryssland klockan 5. Det var början till slutet! Middagen åts nämligen den dagen framför TV-skärmen och mellan tuggorna kunde hon inte låta bli att titta. Snart kände hon igen flera av spelarna, Tumba bl.a. — och Rolle Stoltz på "flinten". Hon visste vad "iceing" och "Hesa Fredrik" betydde och lite till. I det tysta led hon hemska kval då Sverige förlorade, men i besvikelsen drog hon åter visan om de stora starka gossarna och den lilla lilla pucken.

En lördagskväll kom den verkliga krisen; ishockeymatchen mellan Sverige och Tjeckoslovakien. När Sverige gjorde 2-1 försökte hon (med alla blickar riktade på sig förstås) att dricka kaffe ur sockerskålen. Vid tredje målet var hon helt besegrad i den hårda kampen med sig själv och dansade runt i rummet med tonårig syster, som för kvällen helt glömt the Beatles och med jämna mellanrum suckade: "Tumba e' väl för gullig, Lill-Stöveln e' väl . . ." o.s.v. och som, när hon "gullat" sig igenom varje Tre-krona, började om med Tumba igen. För en gångs skull hade de båda samma ideal — och storasyster suckade med. Matchen slutade, som bekant, 8-3 till gamla Sverige och aldrig hade hon väl känt sig så gul och blå eller ens kunnat drömma om att en svart liten puck kunde vara så fascinerande.

Det var naturligtvis ganska genant att behöva ändra de åsikter, som hon alltid hållit så styft på. "Att tala är silver, men tiga är guld", sade man lite försmädligt, men ingen människa är väl sämre än att hon kan ändra sig. Liten Tumba smälter ofta quinns till vax!

För att vara lite allroundminded har hon börjat tippa nu; engelska ligamatcher i brist på svenska. Fyra rader lämnas in varje vecka och skickas till Tipstjänst. Det sker i smyg — är en hemlighet mellan henne och Putte Kock!

"Puck"

Inte precis putteliten har "Puck" ritat sin ishockeyidol

OM INFLUENSA

Med. dr Gunnar Bergquist

Bland uppgifter i gamla handlingar förekommer det en del notiser, som uppenbarligen avser vår gamla bekant influensan. Uppgifterna är skisserade och insprängda i redogörelser för offentliga åtgärder av olika slag. Den första verkligt dokumenterade beskrivningen på en influensaepidemi daterar sig till år 1510. Man vet dock att till och med på 400-talet före Kristus uppträdde epidemier som på beskrivningen kan igenkännas som varande influensa. De epidemier som under årens lopp svept likt farsoter över Europas länder, började alltid någonstades i Östern. Sjukdomen kom smygande med resandeströmmen på dåtidens handelsvägar och fick av de drabbade länderna många olika namn. Den kallades sålunda ungerska sjukan, den engelska svetten, Dunkirkskränet, den brittiska pesten, asiatiska influensan m.fl. namn. Dessa, man skulle kunna säga "öknamn" fick sjukdomen av de länder eller orter, där den först visade "ett allvarligt ansikte". Sjukdomen spriddes alltid via handelsvägarna. Dessa var i vår världsdela i huvudsak två. Den ena, den sydliga, gick från Östern genom Medelhavet och södra Europa och därefter mot norr och väster. Den andra vägen förde genom Sibirien och Ryssland till Nordeuropas länder och Skandinavien. I våra dagar följer de smittosamma sjukdomarna helt andra vägar, dyker upp på vitt skilda orter, och avstånden utgör inga hinder för spridning av epidemier.

Under äldsta tider betraktade man sjukdomar som en Guds straffdom. Förebud till straffdomen var allehanda "järtecken" som t.ex. våldsamma stormar, jordbävningar eller kometer. Med tiden sökte man andra förklaringar; på 1600- och 1700-talen menade man t.ex. att influensan framkallades av vädrats växlingar. Man spekulerade mycket över dessa förhållanden men kunde inte enas om någon speciell väderlekstyp som orsak, naturligt nog. Även andra orsaker till sjukdomens uppträdande diskuterades men tankegången, att det kunde bero på ett speciellt "sjukdomsämne" och överförandet av detta från en människa till en annan, förstod man ej. Först i slutet av 1700-talet vid en svår

influensaepidemi började man skymta det verkliga sammanhanget. Man hade då gjort iakttagelser, som medförde, att vissa läkare hävdade, att sjukdomen spreds från ett land till ett annat genom resande affärsfolk. Det dröjde länge innan här skisserade förklaring till smittans spridande vann ankläng. Så sent som vid 1889 års influensaattack i Europa var tanken om smittospridning "från man till man" ännu ej accepterad. Den svåraste influensaepidemi, som någonsin drabbat vår värld var den år 1918, som här i Sverige kallades för "Spanska sjukan". Under denna epidemier härjningar, runt om i världen dog 20 miljoner människor. Det var den största på en begränsad kort tid inträffande katastrof, som någonsin träffat mänskligheten. Man vet ej den innersta orsaken till att epidemin blev så våldsam, men det har diskuterats möjligheten av en "förutsädd" av influensavirus. Man menade, att en stor mängd människor smittades och blev "bärare" av virus och spred dem ytterligare till andra "bärare". När så umbäranden, dålig föda och kyla följde i världskrigets fotspår, bröts motståndet ned hos "bärrarna" och sjukdomen slog ut i blom på flera håll samtidigt. Från dessa områden spreds så sjukdomen snabbt vidare.

Bland de smittosamma sjukdomarna intar alltså influensan en utomordentligt betydelsefull plats. Smittoämnet — influensavirus — var okänt intill år 1933, då det lyckades några forskare att överföra "smitta" från en människa till ett försöksdjur. Man tog näsekret

från en influensapatient och införde det i näsborrarna på en vessla, som efter viss tid uppvisade tecken på influensa. I och med detta förelåg bevis för att smittämnet kunde odlas. Så småningom kunde man visa, att odling av detta ämne — ett virus — kunde ske endast på levande vävnad. Efter många och långa försök och efter ett mödosamt och svårt arbete kunde man också till slut framställa ett mot influensa riktat vaccin.

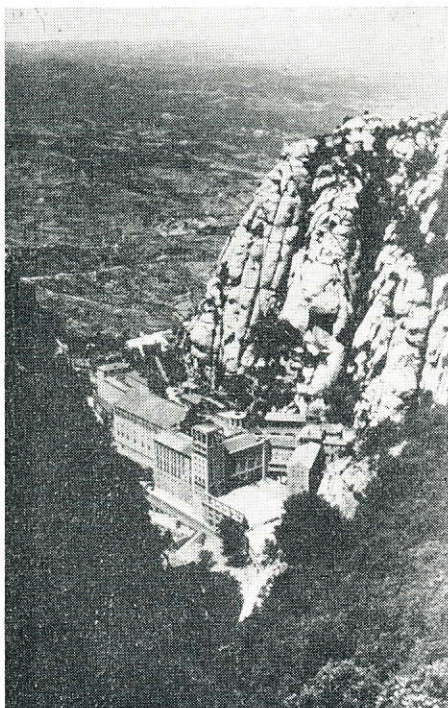
Under årets kallare period uppträder alltid s.k. förkylningar med snuva, hosta och feber. Det är inte ovanligt att under den tiden en särpräglad sjukdomsbild dyker upp, som karaktäriseras av snabbt insjuknande, hög feber och en del lätta katarrala symtom, d.v.s. en verklig influensa. I vanliga fall är denna influensa rätt beskedlig och patienterna överviner raskt sjukdomen. I vissa fall, särskilt när det gäller äldre personer, kompliceras sjukdomsbilden av lunginflammation, som i de flesta fall är beroende av sekundär bakterieinvasion. Det finns också viruslunginflammation. Genom att man numer vet, att sjukdomen utvecklar sig ungefär så, har man också möjligheter att på ett riktigt sätt ordna med vården av dessa sjuka; i första hand sängläge, lätt kost och gängse feberbekämpande medel såsom "influensapiller" och liknande. Om sjukdomen icke klingar av på vedertaget sätt, kan man misstänka en bakterieinfektion och en sådan kan ju snabbt bringas under kontroll med ett antibiotikum.

Som ovan antyddes ges i första hand "influensapiller". Varför ej ett antibiotikum? Det beror på, att man ännu icke äger något sådant som är verksamt mot virusinfektioner. För att skydda sig mot ett influensaangrepp, måste man låta vaccinera sig. När hälsovårdsmyndigheterna meddelar, att man har att räkna med en influensaepidemi, ordnas med en vaccination så som skedde här vid CVA när "Asiaten" var i antågande. En fråga, som ofta uppstår är, varför inte förebyggande influensavaccination ordnas litet då och då. Ja, det är knappast någon större mening med en sådan då man ju icke vet vilken typ av influensa som kan komma att uppträda. Det förekommer nämligen både A, A2, B och flera olika B-typer av influensa. Ytterligare ett skäl mot influensaympning i "fritt intervall" är att skyddet varar endast under viss begränsad tid.

Avslutningsvis kan sägas, att en av mänsklighetens fiender under många sekler, influensan, numera efter lång och mödosam kamp slutligen trängts tillbaka. Genom de möjligheter vi förfogar över, genom den ökade standarden i vårt land och därav betingade bättre hygieniska förhållanden, befinner vi oss i ett helt annat läge än t.ex. under "Spanska sjukans" dagar.

Paris-Barcelona

Av Ragnar Stolt

Genom tillmötesgående från verkstadsledningen blev jag i tillfälle att medfölja flygvapnets DC 3 på en 10 dagars resa till Spanien i oktober förra året. Resan blev mycket trevlig och jag vill gärna i korthet berätta några glimtar från den.

Starten skedde en normal svensk höstdag från Bromma. Vädret var blåsigt och kallt. Huvudparten av resenärerna utgjordes av militära simmare, som skulle till VM i Barcelona, men därutöver fick fem s.k. fripassagerare medfölja. Resan nedöver landet blev rätt gropig. Efter ett kort uppehåll på Bulltofta för utklarerare etc. gick färden vidare över Amsterdam mot Paris, dit vi anlände framåt kvällen. Från Le Bourget for vi i taxi in till Champs Elysées, där någon sades veta att SJ skulle ha en resebyrå. Den fanns mycket riktigt i samma hus som hotell Stockholm, men var stängd. Så småningom hittade vi en annan resebyrå, som snabbt och elegant ordnade hotellfrågan. Goda vänner i Paris ordnade en helafton på ett ställe som hette Acapulco. Söndagsförmiddagen använde jag och Roland Eriksson från CVV för sightseeing by taxi. En hastig blick på Champs Elysées, Place de la Concorde, Notre Dame i det centrala Paris hann vi med bl.a.

Söndag middag lyfte vi mot Barcelona, som nåddes vid 17-tiden efter en underbar färd över södra Frankrike, genom Rhone-dalen med Mont Blanc i öster

med alla sina sidotoppar i gnistrande solsken.

Inflygningen ner mot Barcelona är en verklig skönhetsupplevelse. I väster Pyrenéerna och hela Costa Brava-kusten — den spanska Rivieran — med sina otaliga vikar med de härligaste badstränder, i väster ett komplex i azurblått; himmel och hav flyter liksom samman i ett underbart, soldränkt skimmer.

Staden Barcelona ligger skyddad från inlandsvindar av berg på tre sidor. Mot öster öppnar den sig för varma medelhavsvindar. Klimatet i Barcelona är följdaktligen synnerligen angenämt för en frusen nordbo. Nätterna har långt fram i oktober temperaturer på omkring 25° och luften känns så där sammetsmjuk och smekande, som en svensk augustikväll någon enstaka gång kan vara. Staden som sådan är intressant ur många synpunkter och vi hade turen att redan första dagen upptäcka, att på samma hotell bodde två svenska resebyråtjänstemän på semester. De kände till Barcelona bra och av dem fick vi upplysningar, som blev till stor nytta.

Spanien är ett land med en särpräglad individuell karaktär. Jag har rest i flera europeiska länder, men inget annat land har en så tydlig särprägel. Detta gäller såväl landskap som människor. Spanien är också de stora kontrasternas land. Gapet mellan rik och fattig är mycket stort. De centrala delarna av Barcelona liknar vilken annan storstad som helst. I förstäderna och ute på landsbygden *syns* den lekamliga fattigdomen på både människor och djur. Men spanjoren är stolt och talar inte gärna om sin fattigdom. Tar inte heller gärna emot någon allmosa. Tigger aldrig av en turist. Men livsglädjen behöver han inte spara på. Den sprudlar sannerligen till långt in på sena kvällen. När sover han då? Ja, det kan man verkligen fråga sig. Det förefaller som om det är full rulle dygnet runt. Siestan mitt på dagens varmaste timmar förefaller att vara den lugnaste stunden i stadens liv. Då sover tydligen de flesta, t.o.m. hundar och katter ligger som döda på trottoarerna eller i prängens skugga. Endast en och annan turistintresserad bar håller öppet.

I Barcelona finns det en boulevard med speciell dragningskraft på turister och som är vida berömd. Las Ramblas heter den och sträcker sig från Puerta de las Paz vid hamnen till Plaza de la Cataluna, som i sin tur är stadens centrala punkt. Cataluna är Barcelonas

hjärta. En stor öppen plats, föreningslänk mellan den gamla och nya staden. Här omkring ligger de största affärsstråken med sina lyxaffärer för mode, parfym, textilier, smycken, lädervaror m.m. I plazans mitt finns en stor cirkelrund (cirka 50 m i diam.), stenplattbelagd rondell, med vackra ljusarrangemang som tak. Här äger offentliga uppträdanden rum för hela familjen på söndagseftermiddagarna, här promenerar man eller sitter i en vilstol (hyra 1 pesetas) på kvällen och njuter av den underbart vackra omgivningen med gröna gräsmattor, stora belysta vattenfontäner och springbrunnar. Över huvud taget är det de pampiga gatukorsningarna, som ger Barcelona en del av dess särprägel. Evert Taube har också sagt, att Barcelona har världens vackraste gatukorsningar. Paris har många vackra öppna platser och stora gatukorsningar. Place de la Concorde m.fl., men Barcelonas palmbevuxna jätteoaser är vackrare, tycker jag. Las Ramblas är en gata ur tusen och en natt. (Åker Ni till Mallorca glöm inte att göra en avstickare till Barcelona en kväll. Man kan flyga på en liten stund eller också ta en båt). Gatan är indelad i olika sträckningar med tilläggsnamn. En del heter Rambla de las Flores och där kan man alltid (natt som dag) se de mest undersköna blomster i stånd efter stånd. Doften är bedövande! Längre upp på Las Ramblas kan man se djurförsäljare med burar innehållande katter, hundar, ekorrar, fiskar, sköldpaddor och alla möjliga slags fåglar. Och alltid fullt med folk. Spanjorerna älskar djur och barn, har massor av bådadera. Las Ramblas är utefter hela sin sträckning fylld med barer, nattklubbar, affärer och hotell av alla klasser och snitt. När nattklubbarna stänger klockan 2 eller 3 på morgonkulan kan en kvällssen eller kanske morgontidig vandrare se hur de stolar, som tidigare under kvällen hyrdes ut till flänörer, nu övertagits av de hemlösa. Inne i präng utefter trottoarerna, där tidigare på natten kaffeservering pågätt, kan man se dem sitta och sova i stora flockar. Man får en vision av frusna fåglar, när man ser dem. Kanske får de ett par timmars sömn, innan livet åter brusar för fullt omkring dem.

Trots att Barcelona är en sjudande världsmetropol (2 milj. inv.) ser man sällan något av den där stressbetonade brådskan. Man blir exempelvis aldrig knuffad trots den oerhörda trängseln. På kvällarna vid 20-tiden översvämmas alla promenadavenyer med människor av alla kategorier och åldrar. Att se pappa-mamma-barn ute och promenera till klockan 23—24 är inte någon sällsynthet. Skumma, fulla typer lyser helt med sin frånvaro. Det förefaller som om man kan vandra i vilka trånga, mörka gränder som helst mitt i natten,

utan att behöva riskera vare sig pengar eller hälsan. Och detta trots att man nästan aldrig ser andra poliser än trafikpoliserna.

Jag nämnde tidigare att Spanien är ett kontrasternas land. Ett exempel. Jag stod en dag och tittade på den bullrande trafiken på en av de många jätteavenyerna. Plötsligt skar ett gällt rop genom larmet. En lumpsamlare med dragkärria på höga hjul, litet barn på toppen av lumplasset, ung hustru i urblekt enkel klänning skjutande på bakom, kom gatan fram, högt ropande att han önskade köpa lump. I samma ögonblick gled ädlingens vita Jaguar förbi. I den satt de spanska aristokraterna djupt nedsjunkna i mjuka säten.

På Montjuich — berget i söder — ligger Barcelonas största frilufts- och sportområde. Där finns swimmingpools, såväl ute som inomhus. Vidare ett jättelikt fotbollsstadion och en massa sportklubbar av skilda slag. På Montjuich finns dessutom något som kallas El pueblo Español, där man kan få en bild av hur det ser ut i olika delar av Spanien. Vackra byggnader, typiska för olika provinser, i exakt överensstämmelse med den ursprungliga modellen. Här kan man plötsligt känna sig förflyttad till en liten stad i Andalusien eller tycka sig vandra omkring på någon gata i Cordoba. Butiker och verkstäder, där man kan köpa souvernirer i form av keramik eller handtryckta scarves, finns här. Men — souvernirerna är förhållandevis dyra även i Spanien! Och som oftast här hemma mest krafts, varför försiktighet tillrådes. Lädervaror (speciellt antilopmocka), Toledosmycken och parfym kan man köpa till låga priser.

Ett besök i någon av Barcelonas stora saluhallar (boquerian) måste varje besökare försöka hinna med. En finns på Las Ramblas, en annan ungefär mitt i stan. Ett besök där blir en upplevelse. Visst är det fart och fläkt i "Feskekörka" i Göteborg, men vad är det mot den aktivitet och det folkliv, som möter i Barcelonas hallar. Helst skall besöket göras på morgonen, när allt är färskt och nyupplagt. Den färgprakt som möter är fantastisk. Där ligger — vackert upplagt — alla förekommande grönsaker, apelsiner, äpplen, persikor och allt annat i skimrande mönster och färger. Och alla dessa fisksorter, krabbor, räkor, humrar, silverglittrande sardiner dekorativt stjärnformigt upplagda i stora flata, runda korgar. I köttstånden säljs varje köttsort för sig i olika stånd. Och så dessa sköna kvinnor, som står högt upp i stånden och propagerar (verkligen!) för varan och expedierar. Det är faktiskt frapperande. Rena rama miss Worldkandidater mest varenda en. Alla försöker ropa varje kund till sig. Vilken glädje, vilken fläkt! Inga surminer här inte. Allt är pedantiskt rent

och prydligt dessutom, vilket kanske överraskar.

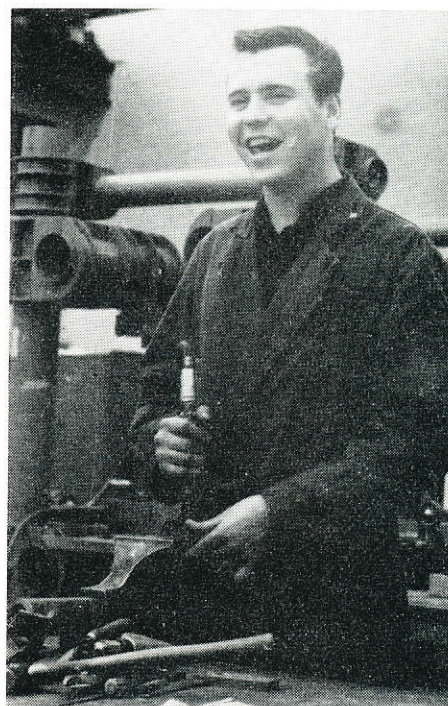
Mycket mer skulle kunna berättas från denna härliga stad, men spaltutrymmet torde inte tillåta några längre detaljberättelser. Från ett besök på tjurfäktningsarenan återkommer jag i ett annat nummer.

Hemresan gick över Amsterdam, där vi hann med att bli skuffade och trängda på vårt gamla vanliga vis. På många sätt och vis bekräftade kanske detta en regel som lär säga, att gränsen mellan Sverige och Spanien går vid Pyrenéerna. Kommer man från Spanien känner man sig liksom hemma redan i Paris.

Småtips för Spanienresan:

- 1 pesetas = cirka 10 öre
- 1963 var det förmånligast (20 proc.) att växla svenska kronan i Spanien trots att en Arbogabank angav tvärtom.
- ordna om möjligt hotellrum före avresan
- ett dubbelrum, klass resanderum med badrum, kan man få för 200 pesetas per dygn i Barcelona
- i exklusiva Lloret de Mar vid den s.k. Costa Brava-kusten kunde man i oktober 1963 få helinackordering för 190 pesetas per dygn.
- åker ni bil söderut för att bada ligger Costa Brava, norr om Barcelona bra till. Billigare än franska Rivieran och lika bra. 10—15 mil från franska gränsen i söder
- på restaurang betalar man cirka 10—15 procent i serviceavgift (ibland står det på matsedeln att service är inkluderad i priset).
- taxi kostar 15—20 pesetas för en resa genom halva sta'n. Lämna aldrig fram en sedel, chauffören har nästan aldrig pengar att ge tillbaka (ibland vill han inte lämna tillbaka rätt). Ett par pesetas i dricks räcker
- metron kostar 1 pesetas, spårvagnen likaså, bussen 2 pesetas
- frimärken kan endast köpas i tobaksaffärerna, vykort till Sverige kostar 3 pesetas i frimärken
- en tjurfäktningbiljett kostar mellan 40—600 pesetas, köp en för cirka 100 pesetas, det räcker, ni ser bra
- engelska går bra på hotell och de flesta barer och större affärer. I övrigt ha papper och penna till hans och skriv ned adresser o. dyl. för taxiresor etc. Mannen på gatan förstår som regel bara spanska. En li-

Glad storvinnare

— Jag är ingen turmänniska. Det slog ner som en bomb, säger Hans Edholm när Bergtrollet pratar med honom om den alldeles speciella januaridag, då han tillsammans med en kamrat i Kungsör vann 200.000 kr på Penninglotteriet.

— Vad var din första tanke, när du fick veta att du hade storvinsten på gaffeln.

— Det vill jag inte tala om, svarar han och skrattar gott. (Han berättade det inte heller senare, när jag återkom med samma fråga och löfte om att ej avslöja svaret. Undrar just vad han tänkte?)

Dagen därpå hissades jag på jobbet och gratulerades av mina kamrater. Då kändes det naturligtvis glatt och trevligt.

— Hur känner du det nu ett par veckor efter vinsten och vilka planer har du ifråga om placering av pengarna.

— Vetskapen om, att jag har 70.000 kr — så mycket blev det kvar, sedan staten tagit sin dryga andel av mina 100.000 — bakom ryggen har fört med sig en känsla av trygghet. Det blir väl så, att jag bygger en kåk i Kungsör, där jag bor hos mina föräldrar i en hyreslägenhet. Säger Hans Edholm, 27, plåtslagare på avd. 121 och anställd vid CVA sedan 14-årsåldern.

Old Jim

ten spansk-svensk parlör rekommenderas

— sist och viktigast, skaffa en resehandbok och läs om Spanien, innan ni far dit. Arboga bibliotek har en hel del litteratur i den vägen.

Med kameran på UHF

CVA-foto

Gunnar Dahlman, avd 410

Barbro Gustafsson, avd 411

Dorit Eriksson och Margareta Malmehed, avd 410

Inga-Lill Persson, Hans Persson och Olle Svensson, avd 444

Anita Axelsson, avd 431

Ulla Holmström, Anita Eriksson och Margareta Jansson, avd 423

Eivor Berg, Anna-Lisa Carlsson, Karin Bolin, Mona Breid, Monica Jonsson och Henny Svensson, avd 431

Margareta Saul, sekr CUHF

Skyddssystem vid apparatprovning

Av Sture Larsson

Redan i slutet av 1940-talet förelåg direktiv från KFF att vid CVA projektera provningsanläggningar för jetmotorer i bergrum. Detta var något helt nytt som ej provats någonstans i världen och vi kunde förvänta oss många intressanta och svårbemästrade tekniska problem inte minst när det gällde skyddsfrågorna. Det slutliga projektet kom att omfatta två motorprovbockar, hjälpapparatprov-anläggning och verkstadslokaler. I september 1951 startades sprängningsarbetena, men först under år 1960 var till följd av arbetsuppehåll och andra fördröjningar, anläggningarna färdiga för drift.

Vid planeringen av de nya lokalerna förelåg önskemålet att placera apparatverkstaden i så nära kontakt med apparatprovriggerarna som möjligt, för att härigenom skapa förutsättningarna för ett gott "team"-arbete. De allt överskuggande svårigheterna härvidlag var hur man skulle kunna arbeta med explosions- och brandfarliga bränslen i berg- rum. Redan på ett tidigt stadium var man på det klara med att det i flygplanen använda mera bensinliknande brän- let, MC 77, ej skulle kunna användas. Detta bränsle avger liksom bensin ånga vid vanlig rumstemperatur och kan un- der relativt kort tid fylla ett rum till ex- plosiv bränsle-luftblandning. Frågan var nu om man kunde ersätta MC 77 med det mera fotogenliknande bränslet MC 75. Efter diverse undersökningar och an- taganden kunde man med hjälp av vis- sa relationsvärden våga sig på att till- låta användning av MC 75. Nu gällde det att ta reda på, vilka egenskaper detta bränsle har ifråga om främst ex- plosions- och brandrisk. Det visade sig emellertid vara svårt att få tag på upp- gifter om dessa bränslen. Deras egen- skaper hade emellertid aktualiserats i samband med flygplans kraschlandningar och tack vare ing. Elof Rosins förnämliga sammanställning om "Brand- och explo- sionsfara i flygplan" av den 5 juni 1959 samt professor D. Müller-Hillebrands, Uppsala universitet, medverkan kunde vi få en god uppfattning om under vil- ka förutsättningar dessa bränslen voro riskabla.

Vi kunde konstatera att MC 75 i dimform är mycket explosionsfarlig och att antändningstemperaturen för denna dimma är mycket låg, omkring 250° C, mindre än halva motsvarande tempera- turen för bensin. Det var ingen lätt uppgift att nu finna på lämpliga skydds- anordningar. AB Scienta, Göteborg, en- gagerades som medhjälpare och under

arbetets gång konsulterades professor Müller-Hillebrand i specialfrågor. Kon- takt uppehölls dessutom hela tiden med Sprängämnesinspektionen och Fortifika- tionsförvaltningen.

Förutsättningarna för att bränsledim- ma skall bildas är att bränsle under högt tryck sprutas ut genom ett litet mun- stycke. Detta kan tyvärr tänkas inträffa i de flesta av dessa provrigger om en spricka uppstår i en rörledning eller läckage uppstår i en koppling e. dyl. Problemet var således att snabbt kunna konstatera dimbildning och omedelbart stoppa upp denna. Försök gjordes att indikera dimma med i handeln före- kommande gasindikatorer. Resultaten var tyvärr mycket nedslående. Inget fabrikat uppfyllde tillnärmelsevis de fordringar vi måste kräva. Samtliga indi- katorer voro konstruerade för bränsle- ångor (bensinbränslen) och klarade ej av den av ytterst små bränsledroppar bestående dimman, som det här var fråga om.

Under de prov vi utförde med indi- katorer och antändningsvilligheten hos bränsledimman kom jag på att denna relativt täta dimma, som det här var fråga om, borde oerhört snabbt kunna indikeras med en fotocell lämpligt an- ordnad. AB Scienta utarbetade åtskilliga förslag på arrangerandet av fotocellen och vi kom till slut fram till en accep- tabel lösning. Denna förutsatte att de delar av riggerarna (högtrycksledningar, pumpar o. dyl.), som voro riskabla för event. dimbildning, avskärmades och kopplades till evakueringsystemet, vari man på lämpliga ställen placerade foto- cellindikator. Det andra problemet att snabbt stoppa dimbildningen, efter det den upptäckts hade under tiden lösts genom att ing. Kylbring konstrue- rat en tryckluftsstyrd avlastningsventil för de höga bränsletrycken. Skyddsprin- cipen var nu teoretiskt löst, men kvar stod tidsfaktorn och den praktiska lös- ningen.

Genom koncentrations- och fyllnads- beräkningar samt fullskaleprov kunde man enas om att tiden mellan dimbild- ningens början och fotocellens indike- ringsimpuls till avlastningsventilen fick högst vara en sekund. Tryckavlastnings- ventilen liksom fotocellen arbetade oer- hört snabbt, så att vid de prov som ut- fördes erhöles tider på mindre än en se- kund mellan dimbildningens början och tryckavlastningens slut. Resultaten voro således tillfredsställande och det gällde nu att praktiskt lösa problemet. Största delen av detta arbete överläts till AB

Marianne Collstam bekantar sig med
apparaturen

AUDIOVISUAL UNDERVISNING

Med de arbetsuppgifter vi har på CVA blir det allt nödvändigare att ut- över rent tekniska kunskaper även ha goda språkkunskaper. Ja, jag skulle vil- ja säga att det krävs ej enbart goda språkkunskaper — det krävs *mycket goda* kunskaper och då f n speciellt i engelska språket.

Vid ett studiebesök som chefen flyg- dir Högfeldt, ting Thornström och jag i början av detta år gjort vid Stock- holms Universitet, avd för tillämpad språkvetenskap, beskrev och visade doc- ent Max Gorosch den försöksverk- samhet betr audiovisual undervisning som där bedrivs.

Metoden, som utarbetats av docent Gorosch, bygger på amerikanska och franska erfarenheter och man använder en bandspelare, som gör grovarbetet i undervisningen. En outtröttlig röst från bandet nöter in ljud, ord och uttryck och eleverna upprepar och imiterar. Alla ljud går igenom systematiskt och sätts in i sitt sammanhang i enkla ljud- massor som byggs ut till meningar och små konversationer. Hela tiden sker ett samspel mellan ljud och bild. Varje elev kan lyssna på intalade texter, själv tala in och sedan avlyssna och kontrol- lera sitt eget uttal.

Viss undervisningsmateriel har an- skaffats av CVA och f n undersökes om denna metod för språkträning lämpar sig för vårt företag. C-R Ekblad

Scienta som därjämte fick utforma hela provriggsanläggningens skyddssystem be- stående av: ljud- och ljussignaler, brand- larm, kolsyreutlösning, tryckavlastning samt frånslagning av huvudströmmen.

Anläggningen är nu i full drift och erfarenheter samlas för ev. justeringar och förbättringar. En närmare beskriv- ning av apparatprovanläggningens ut- formning kanske jag kan återkomma till en annan gång.

SKYDDSKOMMITTÉN PÅ STUDIEBESÖK

Fredagen den 6.9 var CVA skyddskommitté ute och provåkade CVA nya Mercedesbuss med "Västerås"-Lasse vid ratten. Trots ett ihållande regn och den mångfiliga Stockholmstrafiken kunde Lasse med känd suveränitet i god tid avlämna den högerstyrda bussens innehåll välbehållna vid resans första mål, AGA-fabrikerna på Lidingö. Studiebesöket, som var förberett, inleddes med besök i oxygenfabriken där man fick demonstrerat tillkomsten av flytande syre. Vandrigen fortsatte därefter till de sk fina verkstäderna, där deltagarna efter att ha fått skorna inklädda i plastpåsar fick komma in i en otroligt ren och ljus lokal, varifrån man i en korridor genom glasväggar fick följa arbetet med hopsättning av gyroinstrument i rum som tillhörde renhetsklass 6. Vita mössor och rockar och absolut rena tofflor (slippers) var obligatorisk klädsel för alla i dessa rum.

AGA:s världsberömda utställning var nästa mål på vandrigen. Här demonstrerades ett tvärsnitt av företagets hela tillverkning från dess skapares, Dr Gustaf Dahlén, första klippapparat och solventil som fortfarande till sina grundkonstruktioner brukas på de flesta fyrrar på världens alla hav, till dagens modernaste utrustningar för radiopejling m m. Narkosutrustningar bl a för lust-

gas och annan narkos var också ett stort tillverkningsobjekt förutom radio- och TV-fabrikationen. Samtliga av oss var helt överens om att denna både muséum och utställning är imponerande.

Lunchen i AGA:s mäss var också en upplevelse för den som tycker om god mat. Slottsstekens sås var en fullträff även för en gourmé.

Vistelsen på AGA avslutades med besök på några mekaniska avdelningar och Syster Stina med några deltagare fick tillfälle bese sjukavdelningen samt samspråka med sin kollega om gemensamma spörsmål.

Föreningens för arbetarskydd utställning var nästa mål där vi under halvannan timme kunde studera arbetarskyddet, dess organisation och det sätt på vilket det arbetar inom olika arbetsområden. Som avslutning sågs filmen "Den mänskliga faktorn".

Ett snabbesök på St Eriksmässan, där vi under det ständiga regnandet fick en god övning i snedsprång över Storängsbottens tusentals vattenpölar, avslutades med en enkel måltid på Damborgs. Därifrån till bussen för att återvända till hemorten, som nåddes utan några sensationer. En lyckad dag var tillända.

Lhl

LUCIA

Damerna från avd 430, UHF, med Majvor Byström och Karin Nyström i spetsen, hade ordnat med Luciafirande. Lunchrummet hade dekorerats med ljus och girlanger. Julgranen spred sitt milda sken, när vi i arla morgonstunden anlände för en timmes gemensam samvaro. Damerna hade tagit vår allt i allo Bertil Johansson till hjälp och han välkomnade var och en och såg till att vi kände oss som hemma.

När deltagarna placerats vid de festligt dukade borden, intågade UHF Lucia Marita Nyberg med tärnorna Marianne Eriksson, Inger Carlsson, Inga-Lill Persson, Anita Eriksson, Ulla-Britt Gustafsson och Christina Carlefred och vi fick än en gång uppleva ljusbringerskans budskap. Den vackra sången ackompanjerades på gitarr av V. Saul.

Tillförordnade chefen K Hultman talade i ett inspirerat anförande till Lucia om de gamla Luciatraditionerna, vilka helt avvek från dagens och avslutade med ett leve för ljusbringerskan och hennes tärnor.

Kaffet med gott bröd och tårta avnjöts under gemytliga former och samvaron förhöjdes ytterligare genom allsång, som den tidiga timmen till trots klingade starkt och "skönt".

Till de kommitterade vill vi härmed rikta ett varmt tack för det arbete och de omsorger de nedlagt för oss alla.

K H

UHF-träffen
blir
den 17 april

Paraplyigt på personalfesten

Det verkar kanske något snurrigt om man påstår att när CVA-festen gick av stapeln "satte vi upp paraplyt" för att höra "ta ner paraplyt".

Regnet duggade ner, när CVA hade sin årliga personalfest på Folkets Hus. Men ändå hade över 600 glada och trevliga CVA-are mött upp för att tillsammans uppleva ännu en personalfest, som även denna gång skulle inledas med en revy, vars namn var "ta ner paraplyt".

Chefen hälsade oss hjärtligt välkomna och tyckte det var ofattbart, att ett helt år gått sedan förra CVA-festen.

Samtidigt passade han på att överlämna medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst till verkställare Gösta Andersson som hade uppnått 30 tjänsteår.

Högfeldt visade en kurva över olycksfallstatistiken vid CVA och uppmanade de anställda att försöka få ner antalet olyckstillbud, som på senare tiden blivit allt högre.

Paraplyorkestern under ledning av Gösta Kling spelade upp ouverturen och stämningen var snart på toppen. Revypappan Anders Wadström hade tillsammans med sin ensemble lyckats trolia fram många goda poängar.

Mest applåder fick nog "orgelsketchen" och mesta skrattsalvorna bröt ut då Anne-Maj varit med "där det händer och smäller".

I numret "på ljugarbänken" påstod pensionärsherrarna, att de inte kunde gå hem förrän CVA-flickorna passerat.

Man föreslog också Högfeldt som landshövding, men vi vill nog ha vår chef kvar här på CVA.

Under pausen hade publiken uppmanats att stanna i salongen och där utslängdes kola och utlottades paraplyer på biljetterna till allas förtjusning.

Hela Folkets Hus hade abonnerats för CVA-festen och kaffe kunde man intaga på flera ställen. Kaffeborden var väl besatta, tills paraplyorkestern spelade upp till dans, ty då var twistarna snart i full fart.

Tyvärr gick chefen tidigt hem och vi fick inte se honom i dansens virvlar, men i stället såg vi många många andra.

Där dansade Andersson från filarverkstaden, Johansson från plåtverkstaden och Karlsson från motor. Ja där dansade halva CVA, som hade hjärtligt trevligt och som säkert kommer tillbaka nästa år, trots att värmen var hög — men vad gjorde det när stämningen var högre.

Information om statens grupp- livförsäkring

Sedan föregående år är de flesta arbetstagare i statens tjänst grupplivförsäkrade genom Statens Grupplivförsäkring. Staten är försäkringsgivare och försäkringen handhas av Statens Grupp-livnämnd.

Försäkringsavtalet mellan staten och den enskilde arbetstagaren anses slutet genom anställningen.

Premiebetalning anses ske genom arbete i anställningen.

Försäkringsförmåner

Helt grundbelopp utgör

Om arbetstagen fyllt	Belopp
21 men ej 55 år	24.000
55 " 56 "	22.000
56 " 57 "	20.000
57 " 58 "	18.000
58 " 59 "	16.000
59 " 60 "	14.000
60 " 61 "	12.000
61 " 62 "	10.000
62 " 63 "	8.000
63 " 64 "	6.000
64 " 65 "	4.000
65 " 67 "	2.000

Halvt grundbelopp, dock lägst 2.000 kronor, utgår om den försäkrade icke efterlämnar make/maka, barn eller föräldrar med arvsrätt.

Tilläggsbelopp för barn utgör för varje barn

Om barnen vid arbetstagens frånfälle ej fyllt 17 år	Belopp
fyllt 17 men ej 18 år	7.000
" 18 " 19 "	6.000
" 19 " 20 "	5.000
" 20 " 21 "	4.000
" 21 " 22 "	3.000

Exempel: En anställd som vid fyllda 50 år avlider och efterlämnar maka och 3 barn, 20, 17 resp 13 år. Försäkringsbelopp utgår med 39.000 kronor.

För rätt till försäkringsbelopp enligt ovan skall vid arbetstagarens dödsfall följande villkor vara uppfyllda dels att den försäkrade uppnått 21 men ej 67 års ålder dels att anställningen omfattar minst 18 timmar i veckan

PS. Glömde att tala om att fru Andersson bar en svart åtsittande klänning med pärlbroderier och att fru Johansson och Karlsson hade ljusbrun resp grön jersey på sig. Och så var det — det där med Bäckes cigarr . . .

C-ha

"TGOJ leder, CVA lyder"

"TGOJ leder, CVA lyder". Så stod det i en artikel i ortspresen för någon tid sedan. Av artikeln fick man lätt den uppfattningen, att en schism råder mellan TGOJ och CVA. För att lämna ett klarläggande i detta mål kan meddelas att alla överenskommelser beträffande avgångstider för bussarna sker efter samråd mellan TGOJ och CVA. I höstas var representanter för TGOJ här och sammanträdde med CVA samt representanter för en busskommitté, som är tillsatt av personalorganisationerna. Vid detta tillfälle uppgav TGOJ det antal bussar, som kan ställas till förfogande, när det gäller transporter mellan Arboga och CVA. Flera bussar kan ställas till förfogande men priset på månadsbiljetterna i ett sådant fall kommer att öka avsevärt.

Problemet vad gäller trafiken är den ojämna belastningen i fråga om passagerarantalet. Vid otjänlig väderlek, såsom regn, snö och onormal kyla fördubblas lätt passagerarantalet. Till TGOJ har CVA framfört förslag om att "låna in" bussar från andra bussbolag för att klara topparna i trafiken. Även en sådan inlåning kommer att fördyra transporter. För att kapa topparna kom busskommittén på idén att undersöka om intresse fanns bland bilägarna att låta arbetskamrater åka med till Arboga, detta med tanke på att det är tillåtet att ta ersättning i sådana fall. Intresse härför fanns emellertid icke.

Vid undersökningar som gjorts vid ett flertal industrier av CVA:s storlek och belägenhet har det framkommit att det är en rätt vanlig företeelse, att en upp-

dels att anställningen varat minst 5 dagar.

För den som icke uppfyller ovan nämnda villkor kan utgå begravningshjälp med 2.000 kronor. Begravningshjälp utgår även för försäkrad som ej fyllt 67 år och avgått med ålders- eller förtidspension.

Försäkringsbeloppet utbetalas vad gäller grundbeloppet till den anställdes make/maka. Om sådan icke finnes — den försäkrades arvingar. Tilläggsbeloppet för barn utbetalas till det barn, som beloppet avser. Utgående begravningshjälp tillfaller dödsboet.

För utbekommande av försäkringsbeloppet skall anmälan om inträffat dödsfall insändas till Statens Grupp-livnämnd i Stockholm.

Närmare upplysningar om statens grupplivförsäkring lämnas av personalkontoret. Reglementet angående försäkringen återfinnes i SF 698/1962.

F E

delning i arbetstiden måste göras under vinterhalvåret. Genom att vi slutar på olika tider blir inte trafiken på vägen till Arboga så intensiv kl. 16.30, vilket är en fördel ur olycksfallssynpunkt.

Inte heller när det gäller prisfrågan är TGOJ allenaordande, utan de måste ha sina priser godkända. CVA kan icke påverka prissättningen, men har till TGOJ framfört önskemål om att även i fortsättningen få bibehålla nuvarande rabattkort.

En del av personalen anser att tiden mellan arbetstidens slut och bussarnas avgång är för knapp. Det har visat sig att bussarna ibland går tidigare än vad som är sagt, kl. 16.22 resp. 16.45. Detta gäller både bussarna till Arboga och Kungsör. Vi har påpekat, att angivna avgångstider måste innehållas. Visar det sig att avgångstiden är för snålt tilltagen, måste vi framflytta den en aning. Vi måste här tänka på de, som icke har möjlighet att ta sig så fort fram. Avgångstiden för bussarna skall vara så avpassad, att arbetstiden kan utnyttjas för effektivt arbete.

Från de löneplansanställda kommer ofta frågan: Varför skall vi ha så lång arbetstid under vinterhalvåret? Varför kan inte omfördelningen av arbetstiden i stället läggas så att vi under sommarhalvåret börjar arbetet litet tidigare? Under förra året började vi kl. 8 under sommarhalvåret men under vintermånaderna före kl. 7.30, ett förfarande, som troligtvis kommer att upprepas även i höst. Orsaken till nuvarande omfördelning är att vi under sommarhalvåret har medgivande att få en arbetstidsförkortning, som uttages i lediga lördagar. Under denna tid kan vi icke samtidigt omfördela arbetstiden så att vi får en kortare arbetstid under vinterhalvåret.

Önskvärt är att icke behöva ändra arbetstiderna för ofta. Problem uppstår alltid, när olika intresseriktningar skall tillgodoses. En del vill börja så tidigt som möjligt för att i stället få ut mera fritid på eftermiddagen. Andra åter arbetar effektivast på eftermiddagen och vill hellre ha sin fritid förlagd till morgontimmarna.

F.E.

□

En ingenjör är en man, som kan utföra någonting för 5 öre, som en idiot kan utföra för 5 kronor — eller är det kanske tvärtom.

Om 3 cm is bär en karl, hur mycket is bär en karl?

Ur Blandaren

VAD ÄR KVALITET?

av Ragnar Fredrik Bengtsson

När ni går ut och handlar, tänker ni då på att köpa kvalitetsvaror? Jag är inte säker på att det är en allmän tanke utan främst på den egna portmonnän och vad det kostar. Ni vill med andra ord få det så billigt som möjligt. Ett ordspråk säger att den som köper billigt köper dyrt. Detta är alls inte sant utan beror helt på förutsättningen för inköpet, och den som tar det dyraste gör heller inte alltid den bästa affären. Annars låter det bättre om man säger att man vill ha det mesta för pengarna. Därmed har man inte låst sig till billigaste priset.

Vad betyder då detta "mesta". Stundom talar man här om mängd och det är ju lättfattligt. Därutöver kommer det som betecknas med ordet kvalitet. Vet ni vad detta betyder i olika fall. Det vanligaste måttet är priset och ett subjektivt påstående från expediten att det är hög kvalitet och därmed får man nöja sig.

Mera konsumentmedvetna tillverkare vill lämna kunden en information i form av en Varudeklaration. Denna är försedd med en fin stjärna med ett "D" i, och uppgifter om ingående materialegenskaper etc. Sedan tillkommer det kunden att snabbt tyda detta och genom en snabb databehandling i hjärnan utläsa vad det innebär för egen del, prak-

tiskt och hur mycket det är rent i rena pengar. Därmed är det inte sagt att det är så lätt att bestämma var man har detta optimum, som betecknas som "det mesta". Har ni tänkt på, att ni vid ett köp för något billigare pris än beräknat, exempelvis genom någon rabatt kan utnyttja denna ekonomiska vinst till att få högre kvalitet för detta något?

Av ovanstående framställning ser man att begreppet kvalitet kan vara rätt svårbestämt och är ofta helt subjektivt d.v.s. kan inte bedömas mätbart. Dock bör det finnas vissa klara definitioner. Slagord såsom högsta kvalitet, flygkvalitet efter verkstadspraxis etc. är helt värdelösa, då det inte finns något normerat. Konsumenten måste själv klarlägga vilka krav man ställer på de saker han beställer. Det är visserligen mycket förtroendefullt när man vänder sig till producenten och säger att han vet bäst vad man kan ställa för fordringar på materielen. Tyvärr kan detta visa sig stöta på många besvikelser, tvister och dyrbara erfarenheter. Kunden bör från början klart specificera sina krav utan att komma med överdrifter, klarlägga varför och hur han ämnar kontrollera dessa samt uppskatta vad han kan betala för detta.

Producenten, statlig eller privat är ingen välgörare utan ser alltid krasst på

det rent ekonomiska. Därvid är han fullt medveten om att högre kvalitet på varan kan ge ett bättre pris. Dock fordrar denna högre kvalitet också rent produktivt en större insats som gör att slutpriset kan bli för högt för kunden eller att hans egen vinst måste reduceras om det skall bli affär.

Målsättningen kan också vara sådan att kvaliteten skall gå nedåt. Före kriget fanns i Tyskland en plåtemaljfirma som bara tillverkade två kvaliteter: sekunda och skrot. Försäljningen var strålande, då kundkretsen fanns i det mörka Afrika.

Annars vill nog de flesta framhålla sin goda kvalitet i produktion.

Den av många företagare så eftersträvarvärda "säljande reklamen" är inte alltid liktydig med god kvalitet. Det är nog som regel så att väl avvägd kvalitet, i hela dess innebörd, betyder "good will" hos konsument och pengar för såväl producent som konsument.

Själva produktionen, den mest betydelsefulla länken i materielframställningskedjan söker givetvis att till det yttersta uppfylla kraven. Därtill kommer att detta måste ske rationellt så att självkostnaderna inte blir för höga och så att produkten kommer uti i tid. Samtidigt gäller det att inte skapa för många "vargar". Det är nämligen lättare att öka kvantiteten på produktionen än att höja dess kvalitet. I första hand är det av vikt att produktion och teknik samarbetar intimt och river fram alla erfarenheter, från tidigare produktion av inträffade fel i drift och underhåll.

Slutligen ligger som en vakande drake kontrollen och kvalitetsövervakningen. Kan kontrollant, som upptäcker minsta avvikelser och har lyckats få fram ett anmärkningsvärt stort kassations- eller returparti, betraktas som särskilt duktig? Kanske personligen, men det är inte säkert. En lika duktig kontrollant finner inget fel. Det är bara skillnad i produktionens kvalitet. Den utgående produkten är i båda fallen lika god efter den norm som är uppställd. Skillnaden

Handlaren: Det här är högsta kvalitet. Alla köper den.

Kunden: Kan jag inte få smaka någon annan sort?

Handlaren: Nä, vi för ingen annan sort.

är bara den att kassations- och returkostnaderna fördyrar produktionskostnaderna så mycket att den senare produktionen är billigare. Det är en avvägningsfråga hur mycket produktion och kontroll får kosta. Strävan bör nog vara att redan första gången producera rätt.

Efter leveransen kommer kunden att kontrollera vad han fått. Är det stora serier och den försiktige mottagaren är misstänksam kontrollerar han alltihop, vilket elakt sett, kan betyda att tillverkaren kan tjäna på att skaffa sig en billigare kontrollorganisation, då han vet att kundens granskning är säkerhetsventilen som ger det slutliga utslaget. Då är det värre med s.k. statistisk kontroll, där man endast utväljer en viss del av partiet till kontroll. Genom en fastställd tillåten felgräns, som vid detta stickprov får gå över vissa toleransgränser kan man med 95 procents säkerhet klarlägga för tillverkaren om partiet kan godkännas eller inte. Under sådana förhållanden återgår partiet till leverantören och drabbas han av alla därmed förenade kostnader, vilket i ännu högre grad bör sporra honom att från början lämna önskad kvalitet — utan att göra avkall på kvalitetsbegreppet propageras mycket för "köp, slit och släng". Här får produktionskostna-

Vägen till kvalitet banas genom en djup djungel

har man också sett en oanad mängd goda japanska produkter utan att därmed generalisera allt som kommer därifrån. Dock får man se detta i viss mån som en "gul fara" och se till att vår egen produktion får en god klang av hög kvalitet.

Det är en mörk djungel som producenten skall tränga sig igenom och finna en rationell väg till en god produkt med ett bra pris. När vägen upptäckts bör den permanentas till ett stråk för en välbetald rutin.

Det är ekonomi att lämna kvalitet säger ledningen.

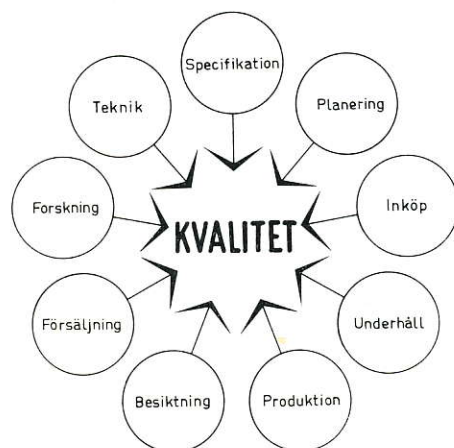
Det är ekonomi att producera kvalitet säger produktionen.

Det är ekonomi att kräva kvalitet säger kunden.

Det är säkerhet att kräva kvalitet säger flygledningen.

Producerar Du själv kvalitet i Ditt arbete?

Vad är det för kvalitet på CVA-produktion?

De olika gängsystemen är viss orsak till de många skilsmässorna. Trots samma dimension passar skruv och mutter ej tillhopa

den ställas i jämförelse med underhållskostnaderna och avgöra var gränsen skall gå. Dock bör kvaliteten vara så hög att produkten håller de krav man uppställt och samtidigt motsvarar det pris konsumenten har att betala.

Medvetandet om kvalitet har vaknat till liv litet var i världen. Som exempel kan nämnas att japanska varor i större utsträckning uppmärksammats kvalitetsmässigt. Vid EOQC-kongressen i Köpenhamn 1963 föredrog professor Suzuki från Tokyo Universitet att kvalitetsbegreppet har svävat ut över hela Japan. Vid 18 universitet studeras kvalitetsövervakning och för övrigt ordnas ständigt stora och små kurser i kvalitetskontroll över hela landet. Onekligen

Grodor och Gräshoppor

Felanmälan: "Ventilen läcker när den är öppen." Hm?

Diagnos: "Jag får ont i magen när jag ätit något som jag inte tål."

Förbud: "Ska ni röka här får ni antingen kasta bort cigaretten eller också gå er väg."

Tvärtom: "När jag dricker kaffe kan jag inte sova." — "När jag sover kan jag inte dricka kaffe."

Svinhalka?: "Under söndagens blixthalka avpatrullerades E3:an av tre grisbilar" (Folkbladet).

Palle.

□

Är Du sjuk, glöm inte att anmäla frånvaron till läkarmottagningen per telefon 128 00 ankn. 153, om möjligt före kl. 11.00. Du kan även sjukanmäla Dig genom en arbetskamrat. I båda fallen gäller att sjukanmälan skall göras samma dag som Du insjuknar och att sjukdomens art skall uppgivas.

För dag som Du är sjuk, utan att ha gjort anmälan härom, kan Du icke utan vidare påräkna att få sjuklön.

Du skall även tala om på läkarmottagningen, när Du kommer åter i arbetet. CVA ombesörjer anmälan till Din försäkringskassa.

Apropå försäkringskassa!

Vid byte av kassa anmäl till personalkontoret.

Vid löneändring anmäl till försäkringskassan. Personalkontoret har blankett.

Avd. 554 blev robotmästare 1963

Som nämndes i föregående nr av Bergtrollet, så anordnade man 1963 liksom 1962, en femkamp för att mäta de "inre krafterna" på robottekniska kontoret.

Efter en ytterst hård och oviss kamp in i det sista, stod titelförsvaren från år 1962, avd. 554, ånyo som segrare med totalpoängen 180. Med en knapp marginal belade avd 553 andraplatsen före avd. 556, 161 mot 159,5 poäng. Avd 555 belade en hedersam fjärde plats på 99,5 poäng.

Avd 556 är denna femkamps stora sensation. Det är första året som laget ställer upp i så här stora sammanhang, men var trots sin bristande rutin, väldigt nära att bli slutsegrare. Före avslutande grenen ledde laget med 0,5 poäng till godo på avd. 554. Avd. 556 vann två av de grenar som ingick i femkampen, blev tvåa i två och trea i en gren, och erhöll därigenom platsiffra 9 mot platsiffra 11 för avd 554. Tråkigt nog för avd 556 är det dock poängen och inte platsifferorna som räknas vid korandet av segraren i femkampen.

Avd. 554, som nu blev robotmästare för andra året i rad, grundlade segern genom att överlägset vinna den andra grenen, simningen, och ta 56 poäng av de 120 poäng som utdelas i varje gren. Avd. 554 vann nämligen fyra av simningens fem heat och blev tvåa i det femte. Pilkastningstävlingen, den sista grenen i femkampen, gick av stapeln under trivsamma former den 29 januari 1964 i IFK-stugan vid Landskogskärret.

Bl.a. underhöll Ulf Haglind och Stig Jäderlund med sång och musik. Efter en hård kamp mellan lagen, kunde Rolf Genestig slutligen utropa avd. 554 som robotmästare 1963 och robottekniska kontorets "allt i allo" Gun-Britt Ström, kunde överlämna vandringspriset — en robotmodell — till avd. 554:s lagledare och tillika störste poängplockare, Ulf Haglind. Avd. 556:s lagledare, Lennart Rydeman, som för säkerhets skull införskaffat ett antal segercigarer, överräckte nu dessa chevalereskt till det segrande laget.

För att på ett avspänt sätt avsluta den intensiva och spännande lagfemkampen, utlystes en individuell trekamp för att kora årets ROBOT-man. De grenar som ingick var:

1. Kast med kulstötarkula (senior) mellan benen och med ryggen i kastriktningen. Sammanlagda längden av två kast avgjorde placeringen.
2. Ölhävning. D.v.s. att på kortast möjliga tid halsa en pava.
3. En penna i ett snöre hängde ned på ryggen. Det gällde att doppa ned den-

Segrarna i Femkampen med vandringspriset. Runt lagledaren Ulf Haglind syns fr. v. Ulf Söderström, Sven-Olof Ekblom, Leif Törnhult och Sverker Nidmark

na penna i en — urdrucken — ölbutelj på kortast möjliga tid.

Den som hade minsta sammanlagda placeringssiffran vann och Elna Broman, den andra kända representanten av robottekniska kontorets kvinnliga stab, överlämnade en modell av årets "Miss ROBOT" till segraren och årets ROBOT-man, Nils-Erik Forsberg, avd. 556.

Domaren och organisatören av fem- och trekampen, Rolf Genestig, har med hjälp av sin kvinnliga stab, Gun-Britt Ström och Elna Broman, lyckats ordna en spännande och trevlig tävling, som Bergtrollet anser manar till efterföljd på andra avdelningar.

Resultat vid 1963 års fem- och trekamp:

Golfturneringen.

Individuellt: 1) Bertil Sund, avd. 553 45 slag; 2) Rolf Johansson, avd. 555 46 slag; Bo Hellström, avd. 553 46 slag.

Lag: 1) Avd. 553 46,0 poäng; 2) Avd. 556 31,5; 3) Avd. 555 24,5; 4) Avd. 554 18,0 poäng.

Simningen.

Segrare i de olika heaten: 1) U. Haglind, avd 554; 2) S. Nidmark, avd 554; 3) N.-E. Forsberg, avd 556; 4) B. Kjellberg, avd 554; 5) S.-O. Ekblom, avd 554.

Lag: 1) Avd. 554 56 poäng; 2) Avd 556 28; 3) Avd. 553 20; 4) Avd. 555 16 poäng.

Orienteringen.

Individuellt: 1) N.-E. Forsberg, avd 556 39.00; 2) B. Sund, avd. 553 46.40;

3) U. Söderström, avd. 554 48.15; 4) H.-O. Danielsson, avd. 555 50.15.

Lag: 1) Avd. 556 39 poäng; 2) Avd. 555 30; 3) Avd. 553 27; 4) Avd 554 24 poäng.

Bordtennisturneringen.

Segrare i de olika grupperna: 1) Ulf Haglind, avd 554; 2) Lennart Rydeman, avd 556; 3) Uno Söderlund, avd 554; 4) Bert Eivik, avd 556; 5) Nils-Erik Forsberg, avd 556.

Lag: 1) Avd. 556 40 poäng; Avd. 554 40; 3) Avd. 553 28; 4) Avd. 555 12 poäng.

Ulf Haglind mottar vandringspriset ur Gun-Britt Ströms hand medan Rolf Genestig kontrollerar att allt går rätt till

Pilkastningen.

Individuellt: 1) C. Fernsten, avd. 553 73 poäng; 2) U. Haglind, avd. 554 72; 3) S. Nidmark, avd. 554 70; 4) R. Johansson, avd. 555 70 poäng.

Lag: 1) Avd. 554 42 poäng; 2) Avd. 553 40; 3) Avd. 556 21; 4) Avd. 555 17 poäng.

Sensationslaget Avd 556. Sittande fr v: Nils-Erik Forsberg (som segrade i trekampen), Jan Frånlund, Gösta Hemmingsson. Stående fr v: Bert Eivik, Arne Moberg, Sten Flodkvist, Lennart Rydeman och Lars Illtam

4M Mandom mod och morske män

Den 21 jan 1964 utsände CCVA ett upprop om att den alltmer ökade mekaniseringen inom arbetslivet, förenad med bilåkande, TV-tittande m m har accentuerat behovet av regelbunden motion.

Ryktet lär förtälja att det nu finns åtskilliga motionsgrupper i verksamhet och detta så regelbundet som tjänsten och privatlivet medger.

Även CCVA har "uppmärksammat" eget upprop och tillsammans med ett gäng likasinnade kämpar börjat ägna sig åt kroppsövningar. Harar och orrar i skogarna söder om Brattberget oroas av tramp från vilda "jägare", som spränger fram och golvet i Landskogs-tjärnsstugan sviktar under "lätta" gymnastiska hopp. Övningarna avrundas med härligt bastubad.

Såsom omväxling har vi gagnat "Arboga stads simhall", där bastubadet efterföljes av en tävling i konsten att ta sig fram i vatten.

Bilden visar en del av motionsgruppen i denna ädla tävlan. CCVA har gått till botten med motion och synes inte på bilden.

På förfrågan om det märkts resultat av motionen kan jag endast replikera: "Jo visst kaffet är ovanligt gott efteråt!" Ni vet väl att ytterligare "motionskort" kan rekvideras från Organisationskontoret.

Carl Eklund, Lars Frennemo, Lars-Harry Larsson, Bertil Henricsson, Ture Olsson, och Edward Bäck avvaktar med spänd förväntan vad dykande Sven-Olof Holmström möjligen kan komma upp med. Anders Högfeldt har gått till botten med motionen!

Radio Arbogamästare i sexmannabandy

Slutresultat av femkampen.

1) Avd. 554 180 poäng; 2) Avd. 553 161; 3) Avd. 556 159,5; 4) Avd. 555 99,5 poäng.

Trekampen.

Gren 1: 1) Jan Frånlund, avd. 556 1104 cm; 2) Nils-Erik Forsberg, avd. 556 1058; 3) Leif Törnhult, avd. 554 1031; 4) Sverker Nidmark, avd. 554 1012; 5) Arne Moberg, avd. 556 886 cm.

Gren 2: 1) Bengt Andersson, avd. 553 9,2 sek; 2) Sverker Nidmark, avd. 554 9,3; 3) Lars Gustafsson, avd. 555 10,3; 4) Leif Törnhult, avd. 554 10,7; 5) Rolf Johansson, avd. 555 11,3 sek.

Gren 3: 1) Lars Ilstam, avd. 556 1,1 sek; 2) Charles Fernsten, avd. 553 2,0; 3) Bert Eivik, avd. 556 2,2; 4) Nils-Erik Forsberg, avd. 556 2,4; 5) Gösta Hemmingsson, avd. 556 3,0 sek.

Slutresultat av trekampen.

1) Nils-Erik Forsberg, avd. 556 (2, 8, 4) 14; 2) Jan Frånlund, avd. 556 (1, 13,5, 6) 20,5; 3) Sverker Nidmark, avd. 554 (4, 2, 15) 21; 4) Arne Moberg, avd. 556 (5, 7, 10) 22; 5) Rolf Johansson, avd. 555 (6, 5, 13) 24.

Det segrande radiolaget: Främre raden från vänster: Hans Jonsson, Sven Åke Mattsson, Ingemar Gustafsson, Klas Göran Alvin och Leif Andersson. Bakre raden: S. E. Engström, Sven Erik Trygg, Karl-Inge Eklund, Göran Eriksson, Ulf Edén och lagledaren Uno Forsander

Carl Broman fick fin belöning

Med tanke

MÖRKERSKJUTNING MED K-PIST OCH GEVÄR

Fredagen den 31 januari samlades ett 40-tal driftvårnsmän till tävlingen om priser, som erövrats vid olika fo-tävlingar. Tävlningen omfattade fältskjutning mot belysta mål.

I klass A för gevär gick segern till Lennart Larsson på 29 träff. På andra plats kom Herbert Kåberg på 28 träff. Åke Dandanell fick en tredjeplacering på 26 träff. Arne Olsson prickade in 24 och Holger Larsson 21 träff.

I klass B för gevär segrade K-L Löth på 25 träff i hård konkurrens med Sven Persson, Tage Wallqvist, K-G Sund, Carl Broman, Sven Tiborn, Rickard Lenander, även de på fulla 25 poäng.

I klass A, k-pist, tog Gunnar Merckén hem segern på 29 träff av 30 möjliga. Ture Nyrén fick 28, Göte Orre 25 och Gunnar Neuman 24 träff.

I klass B, k-pist, segrade Erik H. Pettersson på 30 träff. På andra plats kom Olle Karlsson på 23 och på tredje plats Rolf Lundberg på 21 träff.

I sjukvårdsklassen stod John Enocksson på första prispall, Helge Rasthman på andra och Tage Ericsson på tredje.

Driftvårnskurs

Ett effektivt och motståndskraftigt driftvårn förutsätter en god utbildning! En god utbildning får Du om Du anmäler Dig till FV-driftvårnskurs vid Hemvärnets Stridsskola, Vällinge, under tiden 3.5—9.5 1964.

Bertil Blomqvist

Resultat vid FV DV-tävling på hemmanor 1963 (rättelse)

I poängställningen i tävlingen om verkstadsdirektör J F:son Holmgrens vandringspris har ett resultat för 1961 varit ofullständigt. Den riktiga poängställningen är följande:

	Poäng			S:a	Plats
DV 1961	1962	1963			
F6	9	10	10	29	1
CVA	8	9	9	26	2
F1	7	7	8	22	3
F11	6	8	7	21	4
F12	5	6	6	17	5
F15	10	—	4	14	6
F17	—	—	5	5	7

Flygdir A. Högfeldt fäster den fina medaljen på Carl Bromans breda bringa

En fin belöning, hemvärnets silvermedalj för förtjänstfulla insatser inom driftvårnet, har tilldelats tjänsteman Carl Broman vid CVA-UHF driftvårn. Medaljutdelningen ägde rum i driftvårnsgården Zakrisberg vid den sammankomst, som avslutade mörkerskjutningarna den 31 januari.

Det var ganska trångt kring kaffeborden i Zakrisberg denna kväll och de rejäla "mackorna", som fruarna Nyrén och Wallqvist dukat upp, fick en strykande åtgång. Driftvårnsledaren Bertil Blomqvist uttryckte sin glädje över den goda anslutningen och delade frikostigt ut märken och skyttesilver till alla som haft turen att hamna på prisplats i tävlingarna.

Så kom då kvällens höjdpunkt, när flygdirektör Anders Högfeldt kallade fram Carl Broman och fäste silvermedaljen på hans uniformsrock.

— En särskild förtroendenämnd inom flygvapnets driftvårn delar varje år ut ett mycket begränsat antal medaljer för intresse och framåtanda inom driftvårnet, framhöll flygdirektör Högfeldt i sitt lyckönskningstal.

— Vi kan känna oss glada och stolta över att en av de tre medaljer, som man denna gång beslutat dela ut inom flygvapnet, kom hit till Arboga.

Ett fyrfaldigt leve utbringades för medaljören, och han önskades lycka till i fortsättningen.

på skägg. I Arboga Tidning kunde man under hösten bland annat läsa att "Gunnilla" konstaterat att det fanns "väldigt många skägg" på CVA. Detta med skägg tycks gripa kring sig som en liten — dess bättre ofarlig — farsot icke blott i Arboga utan även i landet i övrigt och kanske särskilt i den goda staden Långköping som drabbats mycket hårt i all synnerhet sedan många av stadens invånare förtittat sig på de s.k. TV-skäggen.

Vi har gjort en liten rundfråga om skäggets vara eller icke vara bland befolkningen.

Vårt första frågeobjekt — servitrisen på "fiket" — fröken Snoppan Svenström var helt positiv för skägg. "De e' så gulligt", sa hon, "så underbart lent och mjukt, och man riskerar inte att få kinden sönderstucken, när man dansar kind mot kind med en ka'r med hel-skägg".

Frisören vid Lilla torget var däremot ingen vän av skägg. — Det är tyvärr så att ansning av skägg inte finns upptaget i vår prislsta, säger han, så vi måste tillämpa dubbel taxa om en karl skall klippas både på övre och nedre delen av huvudet, och detta retar en del av kunderna, så att någon av dem t.o.m. hotat att fara till grannstaden för att få hår- och skäggvård.

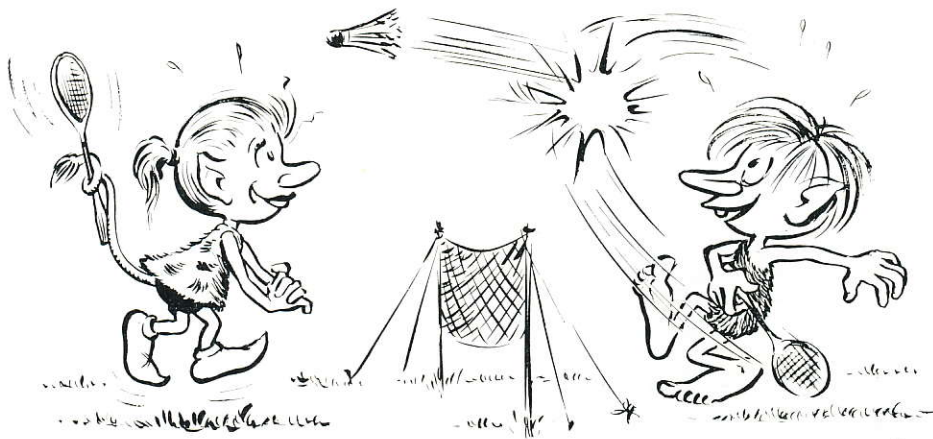
Vid Mekaniska fabriken har man en del problem med skägg ur ren skyddsynpunkt. Sålunda har man måst föreskriva att alla skäggbärare, som arbetar vid roterande maskiner, måste ha en högknäppt väst som skägget kan stoppas innanför, säger skyddsombudsmannen där ute. Han berättar vidare att en kategori av arbetarna där inte har några problem med skäggets vård. Det är svetsarna, ty de bränner av skägget så snart det sticker utanför svetskärmen, så där kanske man kan säga att barberaren kammar noll. Men möter ni någon med skägg, som verkar tvärt avhugget, så är det nog en svetsare från Mefab, tilllägger han.

Vi har också frågat några av skäggens bärare om orsaken till att de anlagt helskägg. En sa, att han önskade förstärka intrycket av sin manlighet, en annan att hans fru ville ha det så och en tredje hade lovat att icke raka sig förrän Idrottsklubben vunnit gårdsgårdsserien.

— Men då ska det åka av fortare än kvickt för det kliar så förskräckligt, sa han.

— Men det är ju fyra år gammalt så man vet inte, när det kan bli rakning härnäst.

Vårt sista intervjuoffer var en i staden icke helt okänd skald som uttryckte sig sålunda:

BADMINTON

KORT OM BADMINTON OCH LITE "KVIRR"

Visste Ni att ett 30-tal CVA-are varje vecka under vinter- och vårsäsongen spelar badminton, ett spel som är oöverträffat, när det gäller allsidig och rolig motion. CVA deltar dessutom med två lag i mälardalsserien i badminton, ett i div I och ett i div II. I div I leder Flyget I serien och i div II ligger Flyget II på fjärde plats. Serietabellen för Flygets badmintonsektion presenteras i slutet av artikeln. Under den tid som Flygets badmintonsektion verkat har även ett omfattande ungdomsarbete, företrädesvis med söner och döttrar till de anställda bedrivits och detta har givit flera framgångar under de senaste åren. Sålunda har även Arboga fått del av detta arbete genom att ungdomarna vid skoltävlingar i Stockholm blev landets bästa skola. Flera DM-tecken har vunnits såväl i senior- som i juniorklasserna och vid årets DM, som gick i Köpings nya idrottshall, "Karlbergshallen", gjorde Flygets juniorer rent hus genom att lägga beslag på samtliga DM-tecken för juniorer.

Efterfrågan på speltider har ökat kraftigt efter den "motionsdrive", som fläktat genom CVA på senaste tiden. Tyvärr är lokalfrågan ett stort problem

Ej skäglös man skälle
den viking som sitter i raggareåk
ty manligt skön om hakan han är.
Vem vill ej vara i hans ställe
när han rundar trafikfyrens båk.

Flickan emot honom ler
från Storgatans stråk,
hon blir i skägget så kär,
och aldrig förgäves han ber
henne sig följa på raggarespråk.

Blir sen nån gång dom gifta
får han sitta hemma i sin kåk
och höra på hur det ska gå när
andra tjejer till honom vifta
då kan det om skägget bli bråk.

Palle

både för dem som vill idka motionsidrott och de mer aktivt idrottande, vilket har gjort att ett flertal intresserade måste avvisas p g a brist på speltider.

"ARBOGA STADEN DÄR FORTID OCH NUTID MÖTAS" är en känd reklamslogan för staden och nog kan man hålla med om, att forntiden ännu håller sitt järngrepp om stan'. Moderna nutidsmänniskor och framför allt ungdomens berättigade krav på ordnad samhällsservice i form av idrotts-hall, bad, simhall etc tycks vara något som nutidens stadsbor knappast kommer att få uppleva, men väl kanske framtidens. Här finns plats för friska initiativ från stadens dominerande företag och givetvis även andra. En viktig angelägenhet för staden och dess industrier med tanke på kampen om tillgång på kvalificerad arbetskraft.

Mälardalens serie i badminton, div I

Flyget lag I	5	5	0	10
Köpings BK	5	3	1	7
Södertälje	5	3	0	6
Valla	5	0	3	3
Eskilstuna I	5	1	1	3
Eskilstuna II	5	0	1	1

Höm

När får Arboga ny simhall?

ORDET FRITT

Till Bergtrollet

När händer den första olyckan på vägen mellan Arboga och CVA?

Denna fråga ställs vi bilister inför varje dag, då vi ser hur nonchalant fotgängare och cyklister uppträder.

För de bilister, som är medvetna om de missförhållanden som råder, vållar det kanske inte några större problem, men för den övriga genomfartstrafiken måste det vara en skrämmande upplevelse att se hur cyklisterna till och från CVA på vinst och förlust vräker sig in i bilköerna.

Frågor:

1. Varför bär inte alla fotgängare de i lag föreskrivna reflexerna?
2. Varför är inte alla cyklar utrustade med i lag föreskriven belysning?
3. Varför respekterar inte cyklister de gällande trafikreglerna, t.ex. teckengivning, stopplikt, att det är förbjudet att cykla i bredd o.s.v.?
4. Vem bär ansvaret vid en ev. olyckshändelse, som förorsakats av tanklösa fotgängare eller cyklister?
5. Vore det inte lämpligt att sätta upp trafikljus vid korsningen Kungsörsvägen—E3? Trafikljuset kan vara av enklare konstruktion t.ex. samma som användes i större städer vid övergångsställen för gående.

Till sist: Bilister! var inte lika tanklösa som cyklister och fotgängare. Skrapa bort isen från rutorna!!

"Arg ung man"

Vi hoppade ju över julnumret, varigenom dessa tänkvärda rader kommer i slutet av vintern i stället för i dess början. Men det finns ju en hel del spörsmål som är aktuella året om. Red.

□

Engelsk språkövning

Police notice

A reward is offered for information leading to the arrest of Eddy Current, charged with the induction of an 18 year old coil called Milli Henry found half choked and robbed of valuable Joules. The unrectified criminal, armed with a carbon rod escaped from weston primary cell where he had been dropped in ions. The escape was planned in three phases. First he refused the electrolytes, then he climbed through a grid despite the impedance of wardens, and finally went to earth in a magnetic field.

He has been missing since Faraday.

What seems most likely is that he stole an A. C. Motor. This is of low capacity, and he is expected to try and change it for a megacycle and return ohm by a short circuit.

He may offer series resistance, and is a potential killer.

("Ur "The Rag Rag")
Sft/Jaf

ENGELSKA FOLKET EN ENDA STOR FAMILJ

Jan Frånlund om smog, pub, hem och skola

Under ett flertal tillfällen sedan år 1962 har några av oss från CVA besökt Storbritannien för olika arbetsuppgifter med robotsystem 68, Bloodhound MK II. "Bergtrollet" (det verkliga — inte "Old Jim") blev lite lömsk då några av oss var borta i flera månader — i en del fall upp till 8—10 månader — utan att förklara oss eller berätta om vad vi upplevt. Ja, han blev så lömsk att han knep ihop ögonen och till och med blinkade till ett tag, med känt resultat — långa stunder blev det alldeles mörkt i berget. När han dessutom tog till så drastiska åtgärder som att göra "make up" (dvs snygga till fasaden — bergsinfarten) för att behålla oss hemma, då förstod vi att det var bäst att berätta litet för honom.

Jo, ser Du kära "Bergtroll", det man i dagligt tal kallar England heter egentligen Storbritannien och består av Skottland, England och Wales. Denna indelning är något som innevånarna i de olika delarna fortfarande håller mycket styvt på.

Storbritannien är ungefär hälften så stort som Sverige men har ca 7 ggr så många innevånare, vilket ju gör att befolkningstätheten blir 14 ggr större än den i Sverige. Varje person i Storbritannien har, statistiskt sett, en yta av en fotbollsplans storlek att leva på. Då man betänker, att stora delar av landet består av öde hedar, så kan man ju lätt inse vilken stor befolkningstäthet som existerar i de stora befolkningsområdena. Man behöver bara nämna att det i London, som är en av jordens mest tätbefolkade städer, bor mer människor än i hela Sverige!

Denna koncentration av människor på en rel. liten yta, gör att arbetslösheten ständigt gör sig påmind. Under vintern 1962—63 var närmare 1 milj. engelsmän arbetslösa! Man skall kanske därför inte bli alltför förvånad då man hör talas om engelsk konservatism och dithörande rädsla för nymodigheter med bl a rationaliseringar inom industrin. Det sägs att vid ett varv någonstans i Skottland finns det några arbetare anställda som fortfarande märker ut var nithålen skall göras i plåtarna trots att man för länge sedan övergått till helsvetsade fartygsskrov vid det varvet!

Arbetslösheten hänger som ett spöke framför engelsmannen och så fort någon förändring av något slag sker på en arbetsplats strejkar man gärna. Många gånger strejkar man bara för strejkandets egen skull, för att visa sitt missnöje med att en förändring har skett. Något resultat av strejken väntar man sig inte alltid! Att under sådana för-

En del av utbildningsavdelningen vid Ferranti Ltd, Wythenshawe, Manchester. Kring dess sekreterare miss Ann syns fr v N. E. Pettigren, O. N. Johnson, E. Pottis samt avdelningschefen C. Somers

hållanden vara arbetsledare ställer sig svårt. Många företag har också fått slå igen sedan arbetarna strejkat för ofta. Därigenom ökar ju knappast arbetstillfällena.

Den relativt goda tillgången på arbetskraft gör naturligtvis att lönerna ligger något lägre än t. ex. i Sverige. Således var den genomsnittliga timpenningen 1963 för en industriarbetare i Storbritannien 4:93 mot 5:81 i Sverige. Vid en av fabrikena vi besökte — Ferranti Ltd, Wythenshawe, Manchester — var grundlönen per vecka (42 arbetstimmar) för en yrkesskicklig arbetare 15 pund (ca 220 kr). För att komma upp till den lönen måste man vara över 21 år och som sagt spec. skicklig inom sitt yrke. Vid Ferranti Ltd indelade man de olika sysselsättningarna vid fabriken i tre grupper, vilka krävde mer eller mindre kvalificerade arbetare. De bäst avlönade hade alltså en grundlön på 15 pund, därnäst kom en grundlön på 10 pund (ca 145 kr), som också var den högsta grundlönen för kvinnliga arbetare. Slutligen kom en grundlön på 8 pund och 10 shilling (ca 125 kr). Ingenjörerna vid Ferranti Ltd hade en grundlön som var ca 16 pund (235 kr) i veckan. Arbetare under 21 år följde en reglerad avlöningsskall, som började vid 16 år, den ålder vid vilken man slutat skolan och börjar i förvärvslivet. Uppdelningen av lönerna efter ålder visas nedan.

Ålder	Veckolön i kr	
	Manl.	Kvinnl.
16 år	ca 51	ca 58
17 "	" 65	" 70
18 "	" 75	" 101
19 "	" 89	" 102
20 "	" 116	" 103
21 "	" 125, 145, 220	" 125, 145

Viss övertidsersättning gjorde att lönen blev något högre än de ovan nämnda grundlönerna. Ovanstående siffror är visserligen hämtade från ett enda företag men ger en uppfattning om lönerna för en engelsman av i dag.

Hur är då denne engelsman funtad? Ja, man kan anse att det engelska folket är som en enda stor familj, med en stor samhörighetskänsla och stolthet och med sin drottning som allas mamma. Detta förhållande blir man påmind om på ett i våra ögon litet ovanligt sätt. Eller vad sägs om följande axplock: Efter sista föreställningen på biografena visas drottningen på filmduken och nationalsången spelas medan alla står upp i bänkraderna, och efter "sista dansen" på danssalongerna står alla stilla under det att nationalsången spelas. Varje dag efter det sista programmet i TV, visas en bild av drottningen samtidigt som nationalsången spelas!

Engelsk TV har i dag f. ö. två program, ett som sänds av BBC och ett av ITV. Det senare är den kommersiella eller reklam-TV:n. ITV sänder i regel lite lättare program, shower o. dyl., än BBC, som sänder program med allvarigare inslag som mera liknar det svenska TV-programmet. Gemensamt för de båda bolagen är dock att de sänder en mängd programserier av olika slag. Det är serier i läkarmiljö, vilda västernserier, polis-, detektiv- och rättegångsserier, shower, frågesportsserier, serier som skildrar engelskt vardagsliv, äventyrsserier, etc, etc. Sporten upptar en stor del av programtiden. Varje lördag förmiddag sänder både BBC och ITV oavbrutet ett mellan 4—6 timmar långt sportprogram, som innehåller all slags sport från biljard och bowling till rugby, hästkapplöpningar, boxning och wrestling. (Det senare är en typ av s. k. amerikansk fribrottning, där det nästan verkar som om alla grepp var tillåtna.) Engelsen är väldigt intresserad av sport och samtliga sportevenemang är alltid välbesökta av en entusiastisk publik.

På tal om drottningen, som man påminns om i alla sammanhang, kan nämnas att när drottningen är på resa så följer barnen i skolorna hennes resa genom att insamla tidningsurklipp om de platser hon besöker och märka ut hennes resväg på kartor som de själva tillverkar. Bland skolbarnen är alltid intresset stort för den kungliga familjen och då drottningen i synnerhet.

Redan vid 4 1/2—5 års ålder börjar barnen skolan. De börjar då i något som kallas Primary school, i vilken de vistas tills de är 11 år. De första tre

åren tillbringar barnen i Infants school — en del av Primary school — och redan då lär de sig läsa och räkna. Efter Primary school uppdelas eleverna, efter prov, i tre olika typer av skolor. De duktiga eleverna börjar i Grammar school och övriga, som inte lyckades komma in i den skolan, går i Secondary school eller i Technical school. Den senare är en typ av yrkesskola för de mera praktiskt anlagda barnen. I dessa tre typer av skolor pågår utbildningen till 15 års ålder, då den obligatoriska skolgången är avslutad.

I Primary school förekommer det en viss uppdelning i olika klasser efter elevernas begåvning. Således kan man t ex finna klassbeteckningarna 4a, 4b, 4c och 4d, där de mest begåvade eleverna går i klass 4a, de något mindre begåvade i klass 4b, osv. Detta system har den fördelen att jämnheten på klasserna är stor och undervisningen underlättas betydligt. Däremot är naturligtvis inte föräldrarna så glada åt att få sina barn placerade i en c- eller d-klass.

Skolåret är indelat i tre terminer, vilket bl a gör att sommarlovet är kortare än det i Sverige. Däremot är alla lördagar fria. Skoldagen börjar kl. 9.00 och undervisningen pågår till 15.30 för de yngre och till 16.00 för de äldre barnen. Undervisningssättet i de engelska skolorna påminner mycket om det svenska. De engelska skolbarnen är däremot väldigt tysta och stillsamma under lektionerna. De sitter inte för den skull och sover utan håller sig vakna och intresserade. Man håller dessutom en rätt låg rumstemperatur i skolsalarna för att barnen inte skall dåsa till.

Vid många av skolorna är barnen tvungna att bära en slags skoluniform,

vilken har olika färg för olika skolor. Detta är en gammal tradition, som man numera börjar gå ifrån, men den fortlever ännu i de flesta skolor. Barnen själva är inte alltid så förtjusta i uniformerna. Särskilt flickorna i de högre klasserna uppskattar inte uniformen, då de måste gå omkring och vara exakt lika klädda som andra och bära samma tråkiga, omoderna gråa, röda eller gröna hattar.

Under den, från engelsk synpunkt, svåra vintern 1962—63, kunde man se hur skolbarnen tumlade om i snön införda sina skoluniformer med kortbyxor och kortstrumpor! Engelsmännen är minsann ett stolt släkte som skall fostas från barnåren! Den vintern, 1962—63, var det inte bara engelsmännen som hade en besvärlig vinter, utan över hela Europa var vintern ovanligt hård. Det var dock intressant att få uppleva hur engelsmännen klarade av detta. I vanliga fall har de ju regn och förhållandevis varmt under denna årstid, i stället för snö och kyla som de nu hade. Vad gjorde då engelsmännen? Jo, han gjorde naturligtvis det som man väntar sig av varje engelsman i en sådan situation: Han gick på puben och tog sig en öl och diskuterade eländet med sina olycksbröder. "Det var klart att snön och kylan skulle försvinna i morgon! Vattenledningarna som frös sönder och vägarna och järnvägarna som snöade igen, var något nödvändigt ont, som nog skulle bli bättre till nästa år, för det var ju en ovanligt svår vinter i år!" Koltransporterna till ångkraftverken stoppades av snö och kyla, vilket fick till följd att den elektriska kraften började ta slut och gasklockorna började att bli tomma. Storbritannien var som förslamat!

För oss svenskar var det förvånande att se hur hjälplös engelsmännen verkade vara inför en vinter som inte var värre än en normal vinter hos oss. Det är dock inte så konstigt att engelsmännen verkade handfallna och hjälplösa. Deras hus t ex är byggda så att all rördragning är gjord utanpå husväggarna. Därigenom fryser rören igen för aldrig så lite köld. Fönstren är enkla — dvs saknar dubbla rutor — och då de dessutom är dragiga, utgör de inget direkt skydd för kölden, utan lägenheterna är ordentligt utkylda. Centralvärme finns i ytterst få hus. Uppvärmningen sker med hjälp av kolbränsor. Den kolrök som dessa bränsor producerar gör tillsammans med fabriksröken att de flesta engelska städer ger ett grått och smutsigt intryck. Denna speciella vinter, 1962-63, eldades det naturligtvis extra mycket och då det samtidigt, som vanligt, uppträdde dimma, så var förutsättningarna gynnsamma för att kolröken och dimman tillsammans skulle bilda sk smog. (Smog är bildat av de engelska orden smoke = rök och fog = dimma). "Smoggen" uppträdde också vid ett flertal tillfällen och då kunde sikten ibland inskränka sig till 1—2 meter! Det är en underlig känsla att gå ute i en storstad med massor av människor, bilar och bussar runt omkring och inte se något, utan bara höra en massa ljud. Då kände även vi svenskar oss hjälplösa!

I sanningens namn bör nog sägas att Storbritannien inte bara har negativa sidor, som man kanske lätt kan tro av vad som nämnts ovan. Storbritannien rymmer så mycket inom sina gränser, — en rikt skiftande natur, en mängd olika miljöer, ett folk med ett speciellt godmodigt och stolt sinnelag — saker

Vid en kurs vid en av RAF:s stationer togs ovanstående bild. Bland detta myller av ansikten kan igenkännas följande CVA-personal: Första raden: L. Gustafsson, N.-E. Forsberg, M. Hansson, O. Eriksson, A. Moberg. Andra raden: J. Frånlund, H.-O. Danielsson, L. Ilstam, S. Flodkvist, L. Rydeman. Tredje raden: G. Hemmingsson, S. Andersson, R. Johansson, G. Karlsson, B. Eivik

som skapar en säregen atmosfär, vilken absolut är värd att närmare bekanta sig med.

Variationerna av den naturskönhet som kan upplevas inom Storbritanniens jämförelsevis begränsade område är anmärkningsvärd; en pittoresk och mångskiftande kustlinje, de bördiga, lumliga jordbruksområdena i mellersta och södra England, Yorkshires öppna, svepande hedmarker, samt de bistert kärva bergen i Skottland och Wales bjuder på tjugusende kontraster.

Ingen tycker kanske mer om färgrik ståt och ingen tycker mindre om nya påfund än engelsmannen. Därför överflödas Storbritannien av sedvänjor och ceremonier, vilkas ursprung ofta ligger dolda i historiens dunkel. Det är också engelsmannens känsla för traditionen som kommit honom att bevara så många historiska byggnader, troligen fler än något annat land kan uppvisa.

Vårt arbete i Storbritannien var förlagt till en mängd olika platser och på så sätt skapades automatiskt möjligheter att närmare bese landets olika delar. Vi från CVA har nämligen besökt bl a London, Bristol, Cardiff, Manchester och Edinburgh samt två av RAF:s anläggningar, den ena i närheten av Nottingham och den andra på Englands ostkust. Dessutom utnyttjades fritiden till utflykter över hela landet. En uppräknig av allt vi sett skulle ta allt för stort utrymme, men vi kan nämna följande, som ett litet axplock: Engelska kanalens kust i söder, med dess palmbevaxta badorter, där man badade ända in i slutet av oktober. Det storslagna berglandskapet i Wales, där befolkningen fortfarande bibehåller sin egen individualitet och sitt eget språk — ett gammalt keltiskt tungomål — trots att sjuhundra år förflutit sedan England och Wales förenades till ett rike. I Wales finns fö den ort som har världens längsta namn: Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwillantsyliogogoch! Hur det uttalas? Ja, så vitt vi vet är flygdir. Frennemo den ende av oss som har gått iland med uppgiften att lära sig uttalet av det ortnamnet, så fråga honom! Dessutom kan nämnas de två kuperade områdena The Peak District och The Lake District, vilka båda är belägna i norra England och har en högst fascinerande utställning, var och en på sitt sätt. The Peak District är ett böljande landskap genomskuret av djupa raviner där förtrollade små bäckar slingrar sig fram och The Lake District är ett naturområde som inte utan skäl betecknas som ett Schweiz i miniatyr med sina branta bergssluttningar och ett dussintal sjöar. The Lake District är nog kanske det vackraste området i Storbritannien och är också ett mycket omtyckt utflykts-

mål för engelsmännen själva. Bergsstigare, fiskare, konstnärer, seglare, ornitologer och antikexperter — alla har de något att hämta i detta område.

En vistelse i Storbritannien, och att därmed få komma engelsmannen in på livet och få en inblick i hans syn på saker och ting, är verkligen en upplevelse värd att minnas. Engelsmannen, som utan tvekan är mycket stolt, har dock en ofta snusförnuftig syn på problemen. Även om han är konservativ i mycket och anser att det som Storbritannien gör och det som Storbritannien har är bäst, så är hans lugna, godmodiga livsinställning något som fascinerar en stressad svensk. I lugn förvisning om att Storbritannien är bäst, pysslar han i godan ro med sitt hus och sin täppa eller tar ut familjen på en åktur i bilen, som i regel är av en gammal årgång och ofta kan visa upp en stor provkarta på hemmagjorda reparationer. Går man in på en av de otaliga pubarna, kan man få se det förnöjsamma uttryck som speglas i engelsmannens ansikte, där han sitter bland trogna grannar och goda vänner och dricker sin pint öl, medan han diskuterar dagens händelser. Och när engelsmannen inte dricker öl, så dricker han te — morgon, middag, kväll. På arbetsplatsen är det under arbetsdagen inlagt speciella tepauser, då han kan få sin mugg fylld med den engelska typen av te: hälften te och hälften mjölk.

När man vistats i Storbritannien en tid, så kan man inte undgå att märka att man helt plötsligt börjat att tycka synd om engelsmännen och deras land, det folk och det land, som man förut sett upp till och som varit som ett föregångsland inom Europa, och man tycker sig ana att dess storhetstid nu är slut. Vi får hoppas att alla de problem, som verkar hopa sig på Storbritanniens horisont, får sin lösning och att den alltid så vänlige och hjälpsamme engelske gentlemanen får fortsätta att leva sitt bekymmerslösa liv i lugn förvisning om att Storbritannien är "bäst i världen".

Ja, kära "Bergtroll", det är bara en bråkdel av alla de intryck och upplevelser som fastnat i vårt minne. Vi hoppas emellertid att det vi berättat nu skall hålla dig lugn den närmaste tiden. Du vet ju hur man brukar säga: "Borta bra, men hemma bäst!" *Jaf.*

Mera semester - mera fritid och turism

Av Thure Hjorth

Låt mig börja med att försöka förklara vad turism är. När var och hur den började.

Det är inget fel att, när vi talar om turism, gå tillbaka ända till Adams och Evas tid. Adam hade ju redan på den tiden gjort en del utflykter och i turism kan vi lägga innebörden förflyttning—resa—semester. Turism är att längta efter något nytt och de gamla folkvandringarna och vikingafärderna var ett utslag av denna längtan. Det är fel att tro att vikingafärderna endast var härjartåg. Upptäcktsfärderna var inte bara vetenskapliga forskningsexpeditioner utan även en form av turism. Upptäcktsfärderna har också lagt grunden för och skapat tillfälle för sentida resor.

Att resandet förr hade en stark begränsning var inget underligt i och för sig. Kommunikationerna var begränsade och det första som användes var vattenvägarna. Här hade dåtidens folk en möjlighet att kunna förflytta sig. Den andra möjligheten, som blev aktuell, var vägarna. I forntiden skapades vägar i dåtida krig för att kunna förflytta trupper och proviant. Syrierna, perserna, kineserna och romarna var de första som skapade dessa. Den romerska härvägen Via Appia är förresten idag ett välbesökt turistmål.

Vägarna i Sverige var på 1500-talet begränsade till ett fåtal huvudvägar, medan under 1600-talet dessa kom att utvecklas i samband med posttrafiken. På 1800-talet kom kanalvägarna. De första järnvägarna kom i början på 1800-talet och för Sveriges del 1856.

Visserligen var det ännu knappt med bärningen, men de första möjligheterna att få del av hela kulturlivet hade i alla fall öppnats. Märk väl: det var ännu så länge frågan om möjligheterna. Utnyttjandet var sedan en uppgift för de enskilda människorna.

DAGS FÖR KRUKVÄXTERNA—TIPS FÖR SKÖTSELN *

Ge krukväxterna vatten bara då de behöver det—alltså inte slentrianmässigt varje dag en skvätt.	Ingen krukväxt tål vatten på fatet eller i krukans mer än en timme.	Regnvatten är bättre för krukväxterna än vattenledningsvattnet.	Gödsla aldrig, då jorden är torr.	Andvänd alltid vatten med rumstemperatur.	För mycket damm på bladen hindrar växtens andning.
*	*	*	*	*	*

Det kan ha känts utopiskt och överkligt för den som först fick höra det och som släpade sig fram i en grå arbetsvardag största delen av de av dygnens timmar som han var vaken. För att kunna känna något får man inte vara för trött. Ju tröttare man är desto mindre möjligheter har man att uppleva omvärlden. Det var därför inte så underligt om det tog lång tid, innan 48-timmarsveckan var så levande och stark i människornas fantasi och kändes så efterlängtd att även de motsträviga reaktionärerna i riksdagen gav upp sitt motstånd. I vårt land skedde det som bekant 1918.

Men semester i vår mening var ännu för de flesta människor ett okänt begrepp. Så småningom kom arbetarskyddslagen — som endast gällde för industriarbetare — att innehålla en bestämmelse om fyra dagars ledighet. Det var den semester man hade i mitten av 1930-talet. Att dessa fattiga dagar också skulle betalas, hade lagstiftarna inte bestämt. Däremot hade man — åtminstone inom verkstadsindustrin — lyckats få en bestämmelse i kollektivavtalet, som stadgade att minimilönen skulle utgå för de fyra dagarna. Vi hade alltså ledigt och vi fick en så stor del av lönen för dessa dagar att den räckte till maten. Någon semesterresa var inte att tänka på; man fick ta cykeln och åka till närmaste badsjö. (Så här i minnets förklarade ljus sken naturligtvis alltid solen under dessa dagar, till skillnad från våra dagars semester).

Det är alltså i år 46 år sedan vi fick den första arbetstidslagen. Sedan dess har veckoarbetstiden sänkts till 45 timmar och vi har alla tre veckors semester. På allt fler håll är femdagarsvecka regel och 1965 kommer vi att ha fyra veckors semester.

Vi är nu så vana vid att allt skall bli bättre och att standarden skall stiga, att vi inte alltid funderar över hur mycket bättre det blivit. Jag skall tillåta mig att ställa fram några siffror. År 1918 torde den genomsnittliga arbetstiden inom industrin ha varit 55 à 60 timmar per vecka. Det betydde ungefär 3.000 arbetstimmar per år. Då semesterreformen trätt i kraft 1965 kan vi räkna med att en industriarbetare har en årlig arbetstid på ungefär 2.000 timmar. På 50 år har den alltså sjunkit med ungefär en tredjedel.

Vad finner vi om vi riktar blickarna framåt? Om arbetstiden förkortas i samma takt som hittills skulle årsarbetstiden vid nästa sekelskifte vara ungefär 1.000 timmar. Perspektivet är ganska hisnande. Det skulle nämligen innebära, att då våra barn är i samma ålder som vi, så har de 30 timmars arbetsvecka och 12 veckors semester.

Nu kan ni med all rätt säga: Ja, men detta är ju skrivbordsfantasier. Ja

visst är det en mycket enkel beräkning. Jag har också sagt: om utvecklingen går i samma takt som hittills. Därför måste vi se något på de faktorer, som bestämt den hittillsvarande utvecklingen.

För det första har vi då tekniken. Den tekniska utvecklingen har både varit förutsättningen för och orsaken till arbetstidens förkortning. Den har inneburit en ökad produktivitet. Givna resurser av arbetskraft och kapital har åstadkommit en allt högre produktion. Dessutom har den inneburit en allt bättre organisation av produktionen; rationaliseringen har varit en ständigt fortgående process: Det finns undersökningar, bl.a. utförda i våra grannländer, som tyder på att en förbättrad organisation av arbetet betytt minst lika mycket för produktiviteten som tillgången på nytt kapital.

Till sist men inte minst har vi så den inkomstfördelning som sker genom våra skatter.

Med ovan relaterade perspektiv för ögonen kommer vi då naturligtvis in på resandet och för att ytterligare förkorta resonemanget tar jag här inte med det kollektiva resandet, sällskapsresorna alltså.

80 procent av semestern tillbringas i "sommarsverige". Resten delas lika mellan vintersemester inom landet och sommarsemester utom landet.

Av resorna inom landet är familjeresan i den egna bilen den mest vanliga. Vart tredje hushåll förfogar numera över egen bil och detta innebär en enormt ökat rörlighet under semestern. Av alla som sommarsemestrar inom landet stannar endast 25 procent hemma eller på det egna lantstället. Detta har paradoxalt nog medfört att de kollektiva semesteranläggningarna trots den ökade fritiden har svårare att klara sig nu än förr.

Den typiska semesterformen idag är alltså familjen i bil, vilket medför att folk i allmänhet inte har råd att ta in på hotell eller pensionat utan måste ordna inkvartering och matfråga billigare. I en gjord undersökning från Jämtland-Härjedalen visade det sig att cirka 60 procent av bilturisterna tältade eller låg i den egna bilen och hade självhushåll.

Den ökade fritiden och den längre semestern har också ökat kravet på fler och allt bättre semesteranläggningar. Inte minst har behovet av familjevänliga semesterhotell ökat. De ekonomiska faktorerna spelar nu och i framtiden en avgörande roll i fritidsdebatten — vi måste söka lösa dessa med tanke på de breda folkgruppernas krav och möjligheter.

En möjlighet att lösa denna stora investeringsfråga är, låt oss kalla den, "Ränta på semesterlön ger fritidsfond."

Under hela 1963 har alltså semester-

lönen varit inestående hos arbetsgivaren och givit denne ränta. Med förutsättningen att medellönen för anslutna till LO och TCO är kr 1.000 per månad kommer räntesumman för de anslutna medlemmarna upp till ett belopp av 61,8 miljoner kronor. Den summan bör fonderas och avkastningen användas till att finansiera rejäla semesteranläggningar, som med den bakgrunden skulle kunna tillämpa ett för de semesterande synnerligen förmånligt pris.

Men medan vi väntar på detta, kan det kanske vara på sin plats att lämna några semestertips.

Sällskapsresorna är ju alltid populära så varför inte ta en sådan till Solkusten Malaga, Torremolinos 1—4 veckor med priser från 635 kr eller Kanarieöarna i Las Palmas, och på Teneriffa till ett pris av 975 kr. Rimini, Riccione lockar också med härliga bad och många bra hotell till överkomligt pris från 525:— eller varför inte med RESO till det nya semesterlandet AMERIKA 3 veckor med besök på världsutställningen 2.475 kr, eller Österrisk Alpsemester i 10 dagar för 495 kr. Berlin—Warzava 9 dagars båt och tågresa för 450 kr. För den som inte vill fara utomlands rekommenderas Resos semesterhotell och resmål som finns från Kiruna i norr till Ystad i söder, helpensionspris cirka 170 kr per vecka eller Reso bygdesemester runt hela Sverige i Norge, Finland, Tyskland, Holland och Österrike lägenheter med självhushåll. För den bilåkande familjen som vill hinna se det mesta av vårt land har vi Reso Billogi en plånbok innehållande många färdtips. Vi skall heller inte glömma det underbara Riva del Sole i Italien, vi kan bo på hotellet eller i lägenhet åka tåg eller flyg till en härlig badsemester till ett pris från 440 kr. För den som inte vill ut på en längre semestertur finns mycket att se på runt vårt eget landskap och vår egen stad.

Till sist vill jag ge ett gott råd. Anlita alltid en auktoriserad researrangör för väl genomförd semesterresa.

□

Insändare!

Förslaget att räntan på inestående semesterlön skulle fonderas är bestickande. Men är det rätt och riktigt att förfara så?

Insändare i denna fråga är välkomna!
Red.

□

Hörninini, Halloj, Halloj!

Det här det var skojs.

Computern har sagt stopp trots Flip och Flop!

Från Personal om personal

In memoriam

Evert Söderberg

född 1911, anställd vid CVA 1949 som fräsare på avd. 100, avled den 21 december 1963.

Evert Söderbergs oväntade bortgång väckte sorg och bestörtning.

Söderberg tillhörde den grupp av glada och goda människor, som man inte enbart lär känna utan framförallt blir verklig vän med. Han var skicklig i sitt yrke och samvetsgrann i arbetet.

□

Tack!

För all visad vänlighet vid min älskade make Evert Söderbergs bortgång, för alla vackra blommor och hedersbevisningen vid hans bår vill jag härmed till chefer, arbetskamrater och FCPF framföra mitt varma tack.

Elsa Söderberg

Hjärtligt tack för den gåva och de blommor som jag fick mottaga, när jag slutade min anställning vid UHF.

Birgitta Carlson

Hjärtligt tack för blommor och avskedsgåva.

John Eklöf
avd. 630

Allra hjärtligaste tack till chefer och arbetskamrater för vänlig hägkomst på min 50-årsdag.

Sture Frörlind

Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för vänlig hägkomst på min 50-årsdag.

Eric Löfgren

Härmed framföres mitt varma tack för blommorna jag fått under min sjukdomstid.

2331 Rosengren

Vi hälsar välkomna till CVA

Ulla Almborg, biträde	avd 951
Börje Andersson, ingenjör	630
Stig Bernald, ingenjör	523
June Björk, skrivbiträde	614
Roger Blomqvist, ingenjör	522
Siw Boström, ingenjör	274
Mats Brewitz, montör	274
Sven Broman, montör	125
Karl Bylund, montör	278
Jan Cedvén, ingenjör	522
Rolf Edvardsson, telemontör	283
Gereon Engeblad, l:e verkm.	282
Nils Engström, eldare	810
Vilhelm Eriksson, montör	274
Tore Eriksson, elektriker	283
Ing-Marie Fransson, skrivbitr.	970
Gunilla Granberg, biträde	633
Bengt Gustavsson, ingenjör	560
Sven-Ake Haglund, ingenjör	279
Rolf Hamrén, motormontör	282
Sören Hillblom, ingenjör	523
Hans Holmgren, ingenjör	682
Rune Hägglund, verkstadsförm.	282
Paul Härdfeldt, montör	272
Bo Jacobsson, elmekaniker	272
Roger Jacobsson, truckförare	995
Rolf Jansson, ingenjör	522
Bernhard Johansson, instrumentm.	251
Kurt Johansson, hjälpmontör	274
Olof Johansson, verkstadsbud	120
Sten-Ake Johansson, ingenjör	278
Sven-Eric Carlson, elmekaniker	271
Bo Kristiansson, motormontör	206
Birgitta Larsson, skrivbiträde	630
Kjell Larsson, montör	214
Lars Larsson, ingenjör	512

Ett varmt och hjärtligt tack för all uppvaktning på min 50-årsdag.

Bertil Holmberg

För all vänlig hägkomst och uppvaktning på min 50-årsdag ber jag få framföra ett hjärtligt tack.

Herman Eriksson

Hjärtligt tack för blommor och vänlig hägkomst under min sjukdomstid.

Inger Karlbom
avd. 374

Ett hjärtligt tack för uppvaktningen i samband med min 60-årsdag.

Gösta Larsson

Ett hjärtligt tack för uppvaktningen i samband med min 60-årsdag.

Kalle Svensson

Ett hjärtligt tack till alla, som gjort min sista arbetsdag vid CVA till ett ljuvt minne, och för alla blommor och presenter, jag fått mottaga.

Arvid Hjärpe

Rickard Larsson, verkstadsbud	670
Roland Lidman, ingenjör	613
Stina Lindström, kvällsstäderska	380
Sture Lingsberg, montör	230
Bertil Lundequist, montör	251
Karl-Erik Lundqvist, montör	274
Bengt Nilsson, montör	272
Ragnar Olofsson, telemontör	272
Östen Oscarsson, svarvare	100
Gun Pettersson, biträde	480
Bo Rosén, tjänsteman	560
Ann-Sofie Rudolfsdotter, biträde	670
Per-Gunnar Rudolfson, montör	274
Bo Sandberg, instrumentmakare	252
Sture Sjödin, ingenjör	370
Sven Sjögren, ingenjör	510
Karl-Ivar Sköld, montör	273
Ivar Ström, yrkeslärare	609
Bo Thydell, ingenjör	515
Gilbert Wahlén, ingenjör	522
Gert Wase, tjänsteman	980
Inger Winther, kanslibiträde	740
Marianne Zachrisson, biträde	370
Hans Zettergren, montör	207

Vi hälsar välkomna till UHF

Vivan Henricson, kanslibiträde avd	420
Göran Andersson, byråingenjör	443
Karl Axel Pärlsjö, förrådsarbetare	412
Margit Hansson, kontorsbud	420
Birgitta Ahlberg, kontorsbiträde	414
Margareta Saul, kontorsbiträde	431
Anders Gernandt, byråingenjör	410
Sonja Wadsten, kontorsbiträde	420
Hans Pehrson, byråingenjör	444
Eva Eriksson, kontorsbiträde	432
Britt-Marie Söderlund, kontorsbitr.	431

Ett hjärtligt tack för den fina gåvan jag fick när jag slutade min anställning vid CVA avd. 279.

Anita Damberg

□

PERSONALSTATISTIK FRÅN CVA

Under år 1963 nyanställdes 98 tjänstemän och 97 arbetare. Avgångsfrekvensen är fortfarande låg. Under år 1963 var avgångsprocenten 7,8. Motsvarande procentsats under 1962 var 8,3. Vi får gå tillbaka ända till år 1959 för att finna en lägre avgångsprocent.

Sjukfrånvaro under år 1963

Antalet sjukdagar för tjänstemän uppgick i genomsnitt till 10,3 under år 1963. För den kvinnliga personalen var siffran 15,9, medan motsvarande siffra för männen var 8,9. Genomsnittet sjukdagar för arbetarna uppgick till 15,2. Med frånräknande av dem som varit sjuka mer än 24 dagar per år är siffran för tjänstemän 6,0 och för arbetare 8,3.

Våra pensionärer

Det var sista arbetsdagen före jul, lördagen den 21 december. Som vanligt före en helg hade det varit stor brådska och några hektiska morgontimmar, men julfriden hade börjat lägga sig över CVA, när chefen, flygdirektör Anders Högfeldt, styrde sina steg mot mässen, där man ordnat en liten avskedsfest för två trotjänare, Karl Svensson och Sven Söderström, som båda skulle avgå med pension den 31 december. För att hylla Sven och Kalle hade också deras närmaste chefer samt representanter för personalorganisationerna infunnit sig och snart var man i glatt samspråk kring kaffebordet.

Det sparades inte på komplimanger till de blivande pensionärerna för den vitalitet de utstrålade. Inom parentes kan nämnas, att Söderström, med glimten i ögat, kommenterade det hela på hemvägen med följande lilla påpekande:

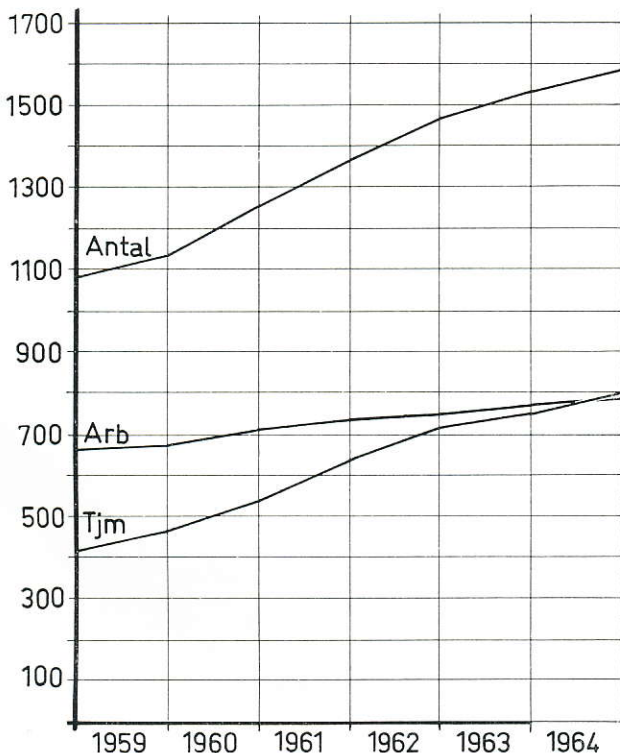
— Här har man fått mycket beröm för att man ser så vital och ungdomlig ut, men det ska jag säga, att det beror på att jag tog en paus då och då, och det tycker jag chefen skulle få höra.

Karl Svensson, som är född i Våmb församling i Skaraborgs län, kom till CVA den 10 september 1945 och har sedan 1948 tjänstgjort som chaufför. Tidigare var han anställd vid AB Volvo i Skövde i 12 år.

Sven Söderström avtackas av CCVA flygdirektör A. Högfeldt. Karl Svensson väntar på sin tur

UPPGIFT PÅ CVA PERSONAL Medeltalet anställda 1959–1964

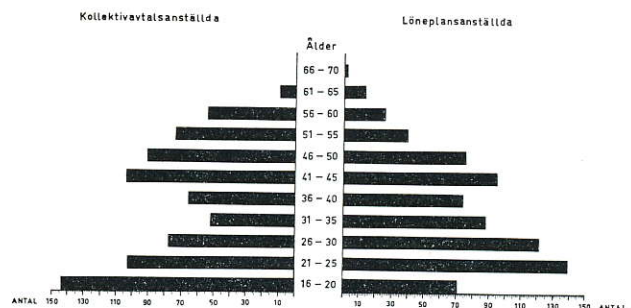

Kurvorna visar antalet anställda från 1959 till 1963 och beräknad utveckling 1964. Ökade arbetsuppgifter med underhåll av komplicerad telemateriel med förskjutning mot allt fler tjänstemän

Sven Söderström är född i Eskilstuna och tjänstgjorde där ett 10-tal år vid Gevärsfaktoriet, innan han började som vapenmontör vid CVA den 14 oktober 1946. De senaste 10 åren har han arbetat som avsynare.

Båda är besjälade av en ljus livssyn och med sin humoristiska läggning har de spritt trevnad omkring sig på sina respektive arbetsplatser. De avtackades i varma ordalag för goda arbetsinsatser under alla CVA-åren och för gott kamratskap. Tacktalen åtföljdes av blomsteruppvakning och välgångsönskningar för kommande dagar.

ÅLDERSFÖRDELNING 1/10 1963

CVA har för närvarande en låg medelålder på sina anställda

Gustav Larsson hyllades av fr v Lars Hahne, Tore Myrberg, Folke Ericsson, Olle Göransson, Sten Jonsson och Sigvard Bromé

Årets första pensionär vid CVA blev Gustav Larsson, som lämnade sin tjänst den sista januari. Larsson tillhör tro-tjänarna. Han anställdes vid Centrala flygverkstaden i Västerås i juni månad 1942 och kom till CVA den 13 november 1947 efter en mellanlandning på fem månader vid Svenska Metallverken i Västerås.

Larssons lättsamma och trevliga sätt har kommit väl till pass i hans utåtriktade tjänst som personbilschaufför. Han har bl a ombesörjt körning av post samt transporterat besökande till och från CVA.

Vid en enkel ceremoni avtackades Larsson av flygdirektör Högfeldt, den närmaste arbetsledningen och representanter för personalorganisationerna. Efter gemytligt kaffesamkväm på Mässen fick den nyblivne pensionären prova på att sitta som passagerare i Amazonen och med verkmästare Tore Myrberg på chaufförsplatsen anträdde hemfärden.

Gustav Larsson har väl sört för sin fritid i fortsättningen. Han har köpt sig en stuga i Sällinge utanför Arboga, där han i ungdomens år haft eget åkeri. Han tänker också hålla kontakt med bussbolagen, och ger vi oss ut på någon sällskapsresa med buss kan det hända att vi finner Gustav Larsson vid ratten. I övrigt kommer han väl också att ägna en del tid åt sina hobbies snickeri och fiske.

FELRAPPORTERING

Fel och haverier kan förutses genom

RAPPORTERING

och genom rätta åtgärder kan de

FÖREBYGGAS

innan de fått presumtiv verkan.

Ett ömt avsked

Hallens damer har samlats kring den ungdomligt charmige Karl-Arvid Hjärpe

Många kramar, då »von Tjaj« fick pension

Karl-Arvid Hjärpe (allas von Tjaj) hemmahörande i telehallen avgick med pension den 30 nov 1963.

Klockan åtta skulle Karl-Arvid avtackas, men då klockan var en kvart i åtta försvann Karl-Arvid.

Alla sprang och sökte honom, ytterdörrarna bevakades och man letade febrilt. Så småningom kom Karl-Arvid tillrätta, och då blåstes en trumpetfanfar av Jan-Olof Blomkvist.

Karl-Arvid leddes fram och alla samlades runt honom.

Rune Rönnbäck höll ett tal från chefer och arbetskamrater och överlämnade blommor och en penningssumma som avskedsgåva.

Karl Norling, Karl Dahlbom och Lenart Lundberg överlämnade blommor och en medalj som avsåg fin utmärkelse på "blodvallen".

(Blodvallen kallas gräsmattan utanför hallen, där det varje lunch utspelas ett finare fotbollsspel med Karl-Arvid som "bäste man på plan").

Astrid Nystedt överlämnade röda rosor från hallens kvinnliga personal, och därefter gick alla damerna i hallen fram och kramade om Karl-Arvid. Enligt honom själv var kramarna bäst av alltsammans.

Senare på dagen ville han gärna ha fler.

Ett fyrfaldigt leve utbringades och Karl-Arvid hissades, varefter en tårögd von Tjaj tackade och försvann igen.

C-ha

□

Karl-Arvid Hjärpe är född i Arboga den 5 november 1900. Han började sin anställning vid CVA den 18 maj 1948. Tidigare har han arbetat vid AB Arboga Mekaniska Verkstad som plåtslagare ett 15-tal år.

Sten Edberg tackade från fackföreningen för åren som gått

Vid en festlighet i UHF lunchrum den 31.10. avtackades och hyllades förrådsman Fritz Olof Johansson, mera känd under namnet "Bryggjar-Olle", då han med pension avgick från sin tjänst vid UHF.

Förrådsdirektör Nyberg (som också avgick med pension samma dag) tackade Johansson för ett gott arbete under de gångna åren och talade om det vemod man känner, när man efter många år lämnar sin arbetsplats. Nyberg

överlämnade blommor och önskade Johanssons lycka till i framtiden.

Sten Edberg framförde fackföreningens tack för åren som gått och överlämnade blommor.

Olof Pettersson (Olle-Pelle) talade på kamraternas vägnar och överlämnade en minnesgåva samt blommor.

"Bryggjar-Olle" har fullgjort sitt dagliga värv vid UHF i så gott som 15 år och hade dessförinnan anställning under 25 år vid Arboga Bryggeri AB.

Vi gratulerar

CVA

60 år

1964

1/4	Folke Svensson	avd 616
5/4	Allan Wreder	272
5/4	Evert Skoglund	990
9/4	Gustav Johansson	956
19/4	Gösta Holmquist	180
11/6	Gunnar Seth	360
24/6	Nils Lifvendahl	603

50 år

3/4	Nils Falck	272
10/4	Knut Sahlén	810
19/5	Nils Karlsson	200
19/6	Gunnar Persson	871
21/6	Harry Karlsson	380
23/6	Stig Eriksson	283
24/6	John Larsson	257
27/6	Richard Collstam	480

UHF

60 år

C H	25/5	John Harry Eriksson	avd 412
-----	------	---------------------	---------

Motorsläde klarar transportproblem i snörik terräng

Under de senaste vintrarna har det varit förenat med stora svårigheter att hålla tillfartsvägarna snöröjda i erforderlig omfattning vid radiolänkanläggningar i norra delen av CVA:s underhållsområde. Vissa av anläggningarna har drygt milens långa tillfartsvägar i kuperad terräng.

För prov har UH tilldelat CVA en motorsläde att placera vid tillsyningsmannen för en anläggning, som är hårt utsatt för snö och blåst. Den skall där vara tillgänglig för servicepersonalen.

Motorsläden är tillverkad vid AB E. Fleron, Malmö.

Den har en Javamotor på 18 hkr. Toppfarten är 30 km/tim. Det finns plats för en person utom föraren och meningen är att instrument och verktyg skall transporteras i en skidkälke efter motorsläden.

Holger Eriksson

Holger Eriksson ute på provtur med motorsläden

Fallet Lonsdale

Den 13 mars 1961 inleddes i Central Criminal Court i London en rättegång i ett spionfall, som kom som en chock för det engelska folket, och som väckte oro och bestörtning bland dess allierade.

Under rättegången kom det fram att den sovjetryska underrättelsetjänsten genom ett synnerligen skickligt spionarbete hade lyckats införskaffa uppgifter av stor betydelse från Amiralitetets hemliga anläggning för ubåtsvapen i Portland. Spioneriets mål och inriktning var av strategisk och operativ natur med betydelsefulla marina konsekvenser. Att det var fråga om spioneri på "hög nivå" styrks av det faktum att den sovjetryska underrättelsetjänsten riskerade ett avslöjande av väl inarbetade och högt kvalificerade kaderarbetare.

Förspelet

Det var någon gång i början av 1960 som den engelska säkerhetstjänsten fick upp ögonen för att allt inte stod rätt till vid den hemliga ubåtsanläggningen vid Portland. De verkliga orsakerna till att man började misstänka att hemliga uppgifter läckte ut från basen är inte officiellt kända. Det är en offentlig hemlighet — alltsedan Fuchssaffären — att amerikanerna har en viss misstro mot engelsmännens förmåga att skydda sig mot obehörig insyn. Vissa antydningar i amerikansk press om att hemlig information, som delgivits engelsmännen, läckte ut, kan vara en av anledningarna till att den engelska säkerhetstjänsten beslöt sig för att granska förhållandena vid basen. Resultatet av undersökningarna ledde fram till att fem personer efter ett omfattande och krävande utrednings- och spaningsarbete arresterades, misstänkta för spioneri.

Glimtar från rättegången

När rättegången mot de häktade inleddes satt i de anklagades bänk: Gordon Arnold Lonsdale, affärsman från London, — Henry Fredrick Houghton, tjänsteman vid basen, — Ethel Elizabeth Gee, tjänsteman vid basen och Houghtons väninna, — Peter John Kroger, antikvariatsinnehavare från Londonförstaden Ruislip samt dennes hustru Helen Joyce Kroger.

Åtalet löd på uppsåtligt brott mot lagen om statshemligheter — spioneri — under tiden mellan den 14 april 1960 och den 7 januari 1961, då de anhölls. Under denna tid — som sannolikt

sträcker sig ännu längre tillbaka — skaffade Houghton och Gee hemliga uppgifter från ubåtsanläggningen och överlämnade dem till Lonsdale. Denne vidarebefordrade informationerna till Peter och Helen Kroger, antikvariatsinnehavarna vilkas förstadsvilla ofta besöktes av Lonsdale. Makarna förmedlade sedan på olika vägar — bl.a. radio och blott några kvadratmillimeter stora mikrofilmer — överföringen till "Centralen" i Sovjetunionen.

Av utredningen framgick att Houghton och Gee hade tjänstgjort vid anläggningen i många år, Houghton som expeditionstjänsteman, Gee som registrator av bl.a. hemliga uppgifter på ritkontorets arkivsektion.

Houghton hade före anställningen vid basen tjänstgjort en kortare tid vid den brittiska ambassaden i Warszawa, men blivit hemskickad (1952) på grund av svartabörsaffärer och spritmissbruk. Under vistelsen i Polen hade han gjort sig nya "vänner" bland polackerna i den undre världen och inlett bekantskap med en ung polska vid namn Christina — förmodligen agent i det polska kontraspionaget.

I juni 1960 hade Houghton första kontakten med den man, som nu stod inför rätta som Lonsdale. Vid senare möten hade Lonsdale bl.a. berört sitt särskilda intresse för utbåtsvapnet ASDIC. Houghton som själv inte kunde lämna de begärda upplysningarna hade lyckats övertala sin väninna Gee att lämna ut handlingar av intresse.

Mannen från det okända

Under hela rättegången svävade man i ovisshet om vem Lonsdale egentligen var. För första gången i engelsk rättskipning skulle det unika inträffa, att man inte kände till den dömdes riktiga namn. Att Lonsdale inte var kanadensare, som han utgav sig för och som föreföll styrkt av hans legitimationshandlingar, misstänke man redan i ett tidigt skede av utredningsarbetet. Vid arresteringen av fru Kroger fann man i hennes handväska några mikrofilmer som gav sådana upplysningar att åklagaren under rättegången kunde yttra: " — — — att den man, som kallar sig Lonsdale i själva verket var ryss".

På illegal väg hade Lonsdale 1954 slussats in i Kanada. Efter en kort vistelse i USA hade han begivit sig till London och där etablerat sig som affärsman och inlett kontakterna med Kroger.

Lonsdale talade en perfekt "kanadensiska", som enligt språkexperter endast kunde inläras under långvarig vistelse i en miljö, där detta språk var förhärskande. Han levde och uppträdde som en västerlänning. "The English way of life" hade gått honom i blodet. Lonsdale spelade sin roll så perfekt som endast den kan göra som undergått en långvarig, djupgående och intensiv "internatsträning". Den verkliga Gordon Arnold Lonsdale var son till en finska som emigrerat till Kanada på 20-talet. Modern och barnet återvände i början av 30-talet till Finland. Efter hemkomsten försvann båda ur myndigheternas register. Vad som senare hände med barnet är och förblir sannolikt ett mysterium.

I början av 1962 meddelades att den för spioneri dömd Lonsdale var identisk med ryssen Vasilij Pakomov.

På vilka vägar man lyckats fastställa identiteten är inte känt.

Det "konspirativa beteendet"

Liksom den sovjetiska underrättelsetjänsten i sin uppbyggnad är strängt formalistisk, följer också dess kaderarbetare och agenter i regel ett stelbent schema i fråga om konspirativt beteende. Fall efter fall följer samma principer; vad som i detta avseende ryms i fallet Lonsdale känner vi redan från avslöjade fall av sovjetiskt spionage, bl.a. i Sverige.

Mötena mellan Houghton och hans första kontaktmän skulle ske efter vissa tecken.

De mycket vanliga manövrarna för att skaka av sig eventuella förföljare demonstrerades flera gånger; bl.a. när Lonsdale skulle till fots bege sig till sin bil efter ett möte med Gee och Houghton — och av Houghton och Gee, när de, omedelbart innan de greps, vid ett sammanträffande med Lonsdale företog en oförmodad och till synes ändamålslös bussresa och före mötet passerade genom folkträngseln på ett salutorg.

Liksom i så många andra fall var det här överlämnandet av information från agenten till kontaktmannen som ledde till avslöjandet av organisationens — såvitt man kan bedöma — kärna. Det är anmärkningsvärt att något mellanled inte fanns som så att säga "bar av" mellan Houghton och "the mastermind" Lonsdale.

SPIONORGANISATIONENS TEKNISKA HJÄLPMEDEL:

Den husundersökning, som kort efter Krogers arrestering påbörjades kom att röja en utomordentligt omfattande samling av tekniska hjälpmedel för spioneri. Den typiska förstadsvillan i Ruislip, som Krogers köpt 1955 kort efter sin ankomst till England, gav naturligtvis utifrån ingen antydning om att den rymde spionorganisationens kommunikationscentrum och kassaavdelning.

De anordningar, som installerats för att hindra "obehöriga" att få tillträde till villan var emellertid omfattande. Ytterdörrarna hade försetts med dubbla lås, regler och kedja; varje fönster hade liksom fönsterhakarna separata låsanordningar. Tjuvlarm fanns installerat.

● I ett uttalande för rätten gav Kroger en förklaring till de omfattande säkerhetsanordningarna. Sedan han flyttat sin antikvariatsrörelse från London till Ruislip hade hans försäkringsagent anbefallt anordningarna som en förutsättning för försäkring av de många och ofta dyrbara böcker, som nu kom att förvaras i villan. Men den verkliga anledningen var en annan, som utredarna snart skulle erfa.

Radioteknisk utrustning . . .

I hallen fanns en stor radioapparat med hörlurar anslutna på baksidan. Apparaten hade urtag för bandupptagningsapparat; en sådan hittades också senare i biblioteket.

● Här hade man uppenbarligen radiostationens mottagardel. Liksom i så många andra sammanhang hade Kroger här en förklaring att lämna beträffande det anmärkningsvärda fyndet av hörlurar på en vanlig radiomottagare: han använde dem när han tidigt på morgonen brukade lyssna på radio. Han ville inte störa sin fru!

Sändardelen, dold med den största omsorg, avslöjades först i undersökningens slutskede.

Kylskåpet i köket kunde skjutas åt sidan. När korkmattan under skåpet vikts upp, blottades en trälucka, som täckte ingången till ett relativt trångt utrymme mellan golvet och grunden.

Här — i en djup hålighet täckt av ett betong- och trälock, under ett lager av grus — låg en perfekt och utomordentligt modern kortvågssändare, försedd med transistorer och knappt större än en reseskrivmaskin. Väl packade reservdelar låg bredvid i ett separat paket.

● Den tekniska undersökningen av sändaren gav ingen ledning om var den tillverkats. Möjligen har den förts in genom engelska tullen med någon som åtnjutit diplomatisk im-

munitet och via en ambassad nått Krogers.

Två faktorer hade avsevärt minskat möjligheten att avlyssna Krogers sändningar. Dels användes en automatisk uppspelningsanordning som tillät sändning av relativt omfattande meddelanden på mycket kort tid (240—300 ord per minut), dels låg villan nära en amerikansk militärflygbas, vars radiosändare var aktiv dygnet runt och så att säga "täckte" spionernas sändningar.

Med ledning av ett antal signalplaner, som tagits om hand i villan, företogs kort efter spionorganisationens avslöjande avlyssningar på anvisad kanal. Vid två tillfällen kontaktade en sändare som pejlades och befanns ligga nära Moskva, förgäves Cranley Drive med för organisationen uppgjorda anropsord: namn på ryska floder och städer, namn på blommor och himlakroppar.

Den 74 fot långa antennen, som enligt vad fru Kroger uppgav i rätten endast användes för att avlägsna nedfallna äpplen från taket, var väl dold; man hade spikat fast den i slingor under taksparrarna.

. . . fotografisk apparatur . . .

Den optiska utrustning och det filmmaterial som omhändertogs vid husundersökningen var omfattande.

● Kameror av östtyskt fabrikat (Exakta Varex, Praktina) hittades såväl vid Cranley Drive som i Houghtons bostad.

● De en eller ett par kvadratmillimeter stora mikrofilmerna kan rymma omfattande text och ritningar, och för Kroger var det en lätt sak att gömma dem i sina kataloger eller antikvariska böcker, antingen genom att sticka in dem i pärnarna eller sätta dem i någon stor rubrikbokstav. Böckerna med mikrofilmerna hade sänts till ett antal "brevlådor" — distributionsnätet visade sig omfatta fingerade adressater i samtliga länder på kontinenten samt USA — för vidare befordran till centralen i Sovjet.

● Det finns en anmärkningsvärd teknisk likhet mellan de föremål med lönnutrymmen som omhändertogs i samband med Lonsdaleaffären och dem, som beslagtogs från överste Abel i samband med dennes gripande i USA 1957. Man kan förmoda, att materialen tillverkats centralt, i all synnerhet som den till sin natur är föga uppseendeväckande och därför lätt att distribuera.

. . . falska urkunder m.m.

Det mest anmärkningsvärda i fyndet i detta sammanhang var de två "flyktpass" som hittades dolda i ett skrivbordsunderlägg i Krogers bostad. Kana-

Livet är kort sa fotografen

I NKI-skolans tidning "På Fritid" pågår en tävling om de roligaste yrkesordstäven. Tusentals bidrag, hämtade både från litteraturen och ur egen fatatur, har insänts till tävlingen. Här ett litet axplock ur den första skörden:

Jobbet är ko-operativt, sade veterinären. Jag älskar karmen, sjöng möbelsnickaren.

Mitt liv är en våg, sa bodbiträdet. Nu är det hjul igen, sa cykelreparatören. Visst snackar man slang, sa cykelreparatören.

Jag är radio-aktiv, sa hallåmannen. Morgon mellan fjällen, sa fiskrensaren. Inte en dag utan en rad, sa typografen. Livet är kort, sa fotografen.

Jag pluggar hårt, sa skomakaren. Ett lockande yrke, sa damfrisörskan. Alla ser ner på mitt jobb, sa mattpåläggaren.

Jag lider av scendrag, sa den snuvige skådespelaren.

Jag lider av lärovärk, sa adjunkten. Jag har komplex, sa fastighetsägaren. Min mor far, sa flygvärdnans son.

Dom påstår att jag lämnar svävande uppgifter, sa astronauten. Och så var det tecknaren som ritade på dagarna och suddade på nätterna.

densiska experter, som fick i uppgift att undersöka passen, kom till det resultatet att passen till alla delar var förfalskade.

Vad har vi att lära av fallet?

Avslöjandet kom som tidigare nämnts som en chock för det engelska folket. En utredning igångsattes för att söka klarlägga orsakerna till att den sovjetiska underrättelsetjänsten lyckats få fotfäste vid basen och för att rekommendera åtgärder för att förebygga en upprepning av de eventuella misstag och felaktigheter som begåtts. Av utredningen framgår med all önskvärd tydlighet att det var bristen på aktivt säkerhetsmedvetande som var den yttersta grunden till "läckaget" vid basen —

Fallet har mycket att lära oss. En Lonsdale, en Peter och Helen Kroger, en Houghton och en Gee kan också finnas hos oss. Tanken är skrämmande men vi måste med hänsyn till våra egna erfarenheter och det relaterade fallet se den bistra verkligheten i ögat.

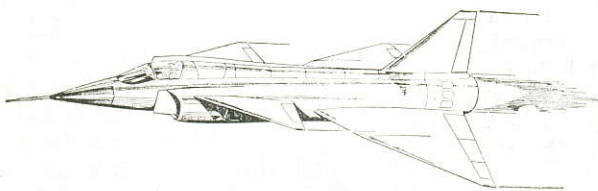
Men fallet ger inte enbart negativa lärdomar. Det visar klart och tydligt att om var och en lojalt och positivt medverkar i säkerhetsarbetet, är vaksam och iakttar sekretessföreskrifterna så har vi därigenom skapat ett grundskydd, som även en mycket skicklig och hänsynslös underrättelseorganisation har stora svårigheter att forcera.

295 Stolt Einar RAGNAR Valdemar 979
Driftassistent
13216 Mungatan 7 ;
Arboga Arboga s
305-4-44 CVA R 470402
240710-211

ARENCO finns med i bilden...

Arenco tillverkar instrument till Draken — instrument som i överljudsfart ger korrekta besked om viktiga data och presenterar dessa för flygföraren.

Utvecklingen ställer ständigt större krav på precision och tillförlitlighet. Även när det gäller framtidsflyget finns Arenco med i bilden.

ARENCO ELECTRONICS AB

Siktgatan 11 • Vällingby